

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Černá země.

Liczba stron oryginału

60

Liczba plików skanów

60

Liczba plików publikacji

63

Sygnatura/numer zespołu

CZ II 00690

Data wydania oryginału

1931-1932

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków PW Kultura+

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY**

KULTURA+

Digitalizacja

ČERNÁ ZEMĚ, časopis lidově výchovný, vydává Kulturní rada pro širší Ostravsko v Mor. Ostravě. Vychází jednou měsíčně kromě prázdnin a předplácí se ročně 14 Kč, číslo za 1.40 Kč. Řídí profesor Rud. Tlapák. Za redakci odpovídá Rud. Tlapák, profesor v Mor. Ostravě. Administrace v Mor. Ostravě, Švabinského ulice.

Káva, čaj, kakao „ARABA“ Mor. Ostrava

Tř. Českých legií č. 5

N a š i m   č t e n á ř ů m !

Po osmé zahajujeme vydávání »Černé země«, jež i letos bude vycházeti v tom rozsahu a s podobným obsahem jako roku loňského. Chce býti i letos měsíčníkem lidově výchovným, sloužícím kulturním potřebám našeho kraje. Chceme proto zachycovati kulturní život Slezska, Hlučínska a východní Moravy. Chceme v článcích poučných všimati si všeho, co se vztahuje k těmto krajům, pro náš národní vývoj tak důležitým. Hodláme naše čtenářstvo seznamovati v článcích vlastivědných, národopisných, národohospodářských a ve statích majících vztah ke všem oborům výchovy lidu (přednáškami, divadlem, loutkami, knihovnami, rozhlasem, kinem, exkursemi a pod.), s nejruznějšími otázkami pro kulturní vývoj a bližší všestranné poznání našeho kraje důležitými a pro informaci lidových pracovníků potřebnými. Vedle toho hodláme přinášeti články o aktuálních otázkách jiných, pokud do rámce výchovy a vzdělání lidu spadají.

Aby mohl náš časopis svému kulturnímu a lidově výchovnému poslání dostát, je třeba, aby nás rozšiřováním kruhu odběratelů podporovali všichni ti, kdož o naši práci se zajímají a věří v dobrý její úspěch. Voláme i k svým dosavadním spolupracovníkům, aby nám zůstali věrni, a zveme k spolupráci každého, kdo má dobrou vůli a chuť nám ve vytčeném cíli pomáhat. Proto prosíme také všech, kteří nás v tomto díle chtějí podporovati, aby administraci zaslali adresy těch, o nichž předpokládají, že by se mohli stát odběrateli »Černé země«.

Výši předplatného ponechali jsme na loňské úrovni, ač častokráte překročený rozsah čísel náklad zdražuje a nedochvilně posílané předplatné vydavatelstvo silně zatěžuje. Prosíme tedy, aby nám odběratelé předplatné ve výši Kč 14.— zaslali buď najednou, buď ve 2 pololetních splátkách per Kč 7.—.

Odběratelem se stává, kdo do 8 dnů nevrátí prvního čísla, v němž je přiložena složenka na zaslání předplatného.

Všem místním osvětovým komisím župy mor.-ostravské a těšínské. Je povinností místních osvětových komisí našich žup, aby zaslany jim měsíčník »Černou zemi« odebíraly. Aby jim to bylo umožněno, snížili jsme pro ně předplatné na 10 Kč ročně. Nebudou-li moci místní osvětové komise uhraditi předplatného ze svých prostředků, požádají o úhradu předplatného OOS, jenž položku tuto může započítati do rozpočtu při žádosti o státní subvenci.

5.2. 43/76
3. 11. 1976.

C 002 13 111

ČERNÁ ZEMĚ

Číslo 1.-2. Mor. Ostrava, 1. října 1931. Ročník VIII.

František Horečka:

Problém krajinského umění, zejména valašského.

I. Všeobecné problémy doby.

Dnešek dá se charakterisovati hlavně dvěma příznaky: všeobecnou krisí lidstva a poměšťováním venkova.

V žádné době nemluvilo se tolik o krisích jako v době dnešní. Jsou na obzoru nejen krise vládní a politické, mluví se též o krisi socialismu a nacionalismu, o krisi mravnosti a náboženství, o kritickém postavení umění a inteligence vůbec, mluví se o krisích finančních a hospodářských jakož i společenských a manželských — zkrátka, krise je mentalita dnešní doby. Duchové hledají příčiny tohoto vratkého stavu evropského lidstva a poukazují zvláště na vliv světové války, jež krise rozmnožila a komplikovala. Tento důvod jest však jen vnějškový. Příčiny leží mnohem hlouběji.

Především zakolísala chlouba osvíceného rozumu XIX. stol. — positivism, poněvadž nedovedl vysvětlit dění duševní a smysl života. Nová doba vyrovnává se s mechanistickým názorem světovým. Provedena sžíravá kritika učení Darwinova a Marxova, myslitelé usilují o novodobou metafysiku a nutí národ k revisi tak zv. pokrokových ideálů. Elektronová teorie změnila radikálně názor na hmotu, princip relativity otřásl i utkvělými představami filosofie. Ideály romantiků, jako jsou absolutní poznání, genius, monistický názor světový a j., ztroskotaly. Objev světa podvědomého a freudism rozšířily naše rozhledy po duševních oblastech. Rozbíjíme atomy, hledající jejich nová seskupení, a rozbíjíme také obvyklé řetězce slov, myšlenek a zážitků, hledající nové zvuky, nové barvy, nová spojení. Celá tvář země se obnovuje a umění nechce tu býti složkou poslední.

Při tom ovšem venkov se asimiluje. Noviny, radio, film, rychlé prostředky dopravní, pomáhají vytvářet na zemi jediné město. Roste mezinárodnost a na člověka v krcích a ve výšivkách pohlíží dnes vzdělaná Evropa jako na zajímavost z minulých věků. Americký východ jezdí na divoký západ dívat se na nádheru krojů a totemů indiánských a při tom barevným plemenům upírá občanská práva, hledí na ně s despektem. Tedy obdiv a pohrdání záro-

veň, něco, co tvoří propast mezi lidem a inteligencí i u nás. Ve vy-
pjatém pěstění národnosti spatřuje Rádl dokonce kulturní nebez-
pečí. Vše se jaksi uniformuje, vše spěje k socialisaci všeho nejlepší-
ho, co kde národové vytvořili. A začíná se vážněji mluvit o Pan-
evropě.

Vždyť nosíme košili, jejíž vlákno vyrostlo v plantážích Texasu;
vlnu na oděv daly nám austrálské ovce, snídali jsme kávu z Arabie,
pili čínský čaj a při tom si svítili vynálezem Edisonovým, poslou-
chající hudbu z nesmírných dálek, kterou nás naučil zachycovat
Marconi. Důkladný německý zrak ukázal nám bacila TBC a geni-
ální Francouz dal nám ideu očkování. Tak bychom mohli pokračo-
vati do nekonečna ve výpočtu toho, od koho co dobrého jsme pře-
jali. I ten Turek obohatil nás symbolem své dolce far niente, totiž
dýmku a jeho půlměsíc přelil se do formy našich rohlíků. Metric-
ká míra a písmo latinské, rozpětí kolejí i rozměry cihly, vše se stan-
dardisuje a příval mondéní vzdělanosti útočí na nás mohutně a ne-
utralisuje svéráz našich nervů. Strojová technika snaží se přehod-
notit národy a kmeny v jediné lidstvo s civilními ctnostmi.

A přece život brání se krvavě každému ochuzení tvarovému.
Má se v panevropském smýšlení a cítění nadobro utopit kmenový
a národní svéráz? Což nehořekovali přírodopisci nad vyhynutím
Alky velké nebo zubrů v pralese Bielostockém? Není na úkor
přírodního půvabu, mizí-li rosička masožravá a vyhynul-li vzácný
druh motýle Apolla na Kotouči? Nuže, chtějí, aby zanikla veškerá
individualita kmenová, jest zrovna taková pošetilost jako hlásat,
že všichni motýli na světě mají býti jen bělásky, žlutásky neb
modrásky, že v lese má růsti jen jediný druh stromů, jak žádá ra-
cionelní hospodářství. Nuže, umíme-li hořekovati, když někde vy-
hyne vzácná rostlina nebo nekaždodenní tvor, tím spíše musíme se
brániti tomu, aby vymizela typičnost a rázovitost kmenová. Odtud
úsilí tvůrčího ducha, aby vše rázovité, charakteristické a silné zů-
stalo zachováno jako příklad potomkům, odtud snahy konservující
a omlazující dávné formy. Tradice a renesance.

Není tedy pochyby: jsme v ustavičném napětí, v stálé kolisi.
Těžko se rozhodujeme mezi ano a ne, poněvadž máme pro vše ne-
smírný počet důvodů a protidůvodů, chybí nám evangelická prost-
nost ducha, ano. čím jsme vzdělanější, tím naše rozhodování je těž-
ší, cesta, jež směřuje k činům, klikatější. Snad vzdělání samo jest
toho příčinou, že dnešní intelligence jest tak váhavá a bezradná a
že má tak málo moci vnější i vnitřní, že si musila vynaléztí lék proti
své neaktivnosti, totiž pragmatism. Náš pojem dobra a zla je rela-
tivní, kdežto středověk chápal tyto představy absolutně. Krise jest
tedy známkou, ba, potřebou vzdělance; nebudem se nad krisemi
škarohlídsy pohoršovat, nýbrž budem je vítat a řešit. A umělec?
Tím spíš! Ten je v krisích ve svém živlu, ve svém tvůrčím prostře-
dí. Shrnuji: všeobecná krise jest známkou dnešní doby a mentali-
tou intelligence, ale není známkou úpadku, nýbrž vývoje. Umělec
jest optimista již tím, že tvoří. Pátrající pak po příčinách krise,

shledáme, že vzniká vlastně z rostoucího rozporu mezi kulturou a civilisací.

U starých Egypťanů, Číňanů a jiných národů kultura s civilisací pokračovaly ruku v ruce, nebylo mezi nimi téměř rozdílu. Kněží a mniši byli vládci nad city i rozumem davů; byli nejen mluvčími božího zákona, nýbrž i vědci, vynálezci, zákonodárci, státníky. Vše bylo z boží milosti, cesaropapism jest dokonalou srostlicí této moci duchovní s mocí politickou. Ještě Buckle i náš Chalupný chápou civilisaci jako souhrn všeho lidského, neodlišují tedy kultury od civilisace. A přece, čím je lidstvo vzdělanější a diferencovanější, tím také rozdíl mezi kulturou a civilisací jest patrnější; jsme svědky jejich hlubokého rozštěpení. Neboť obsahem kultury jest nám dnes skutečný kultus, tedy ctění hodnot duševních a niterných dění, jako jsou náboženství, umění, ctění předků a národa. Kdežto civilisace znamená nám stále určitěji vnější pokrok technický, dosažený nástroji. Výsledkem civilisace jsou proměny hmot, ovládnutí živlů, změny povrchu zemského a rozdělení lidské společnosti podle mechanických hledisk. Civilisace stává se jakýmsi zhmotněním kultury, učí hospodařit se statky a zakládá státy, organisuje společnost, tvoří kapitály, amerikanisuje. Zná jen praktickou morálku civilní, hlásá demokracii a socialism. Kdežto civilisace je neklidná, dravá a znamená ustavičný pohyb, ruch a vývoj, představuje nám kultura věčné lidské hodnoty, buduje na tradici a dogmatech, je strnulá a nehybná, fatální.

V tom smyslu dokazuje se rádo, že západní Evropa a Amerika jsou nositelky civilisace, kdežto kulturu, hodnoty ideální a duchové, máme z východu (Budha, Konfutse, Zoroaster, Kristus, Mohamed, Tagore atd., konečně i Tolstoj v druhé půli svého života). Bývá dokazováno, že Evropa má pro tento odvěký asijský vliv více kultury než Amerika, zvláště Severní, jež zase vyniká nad nás svou civilisací.

A tu jsme u jádra krise valašského umění a každého regionalistického umění vůbec. Cítí se to i v samé Praze, kde Klub za starou Prahu bojuje beznadějně s Klubem za Prahu novou. Tam, kde na troskách pitoreskního baroka vyrůstá nová americká kolonie ze železobetonu.

II. Umění valašské nebo světové?

My na Valašsku jsme takřka na frontě těchto dvou bojujících vidů téhož lidského ducha. Není pochyby o tom, že z kořenů země a z historické nutnosti vyrostla tu osobitá kmenová kultura. Je to kroj, dialekt, zvykosloví a všechen ten svéráz, o jehož zachycení se stará národopis. Je to jímavá historie Valachů, mezi nimiž nikdy nebyl nedostatek bohatýrů. (Karas: Pod kosou, Kramoliš: Valašská vojna). Je to konečně malebné, hornaté jejich území s tvrdými podmínkami životními. Je to také básnivá psycha tohoto lidu, toužící po uměleckém projevu. Při tom jest zdůrazniti, že zdejší kultura má ráz východní, slovenský.

A na horské bašty této starodávné valašské kultury útočí stále mohutnější vlny západní technické civilizace a v jejich přívalech blednou barvy folkloru a bortí se staré památníky lidové uměny. Naši Valaši stávají se světoobčany, oblékají šaty evropského střihu. Svítí elektřinou, jezdí vlaky a omnibusy, poslouchají radio a těší se na filmy. Živlové hltají typické valašské chaty, místo nichž vyrůstají pod horami střízlivé moderní obytné bedny neb krabice, jaké sluší periferiím velkých měst. Vzhled dnešního bače na Radhošti připraví nás o mnohou ilusi: chodí v rajtkách a cigaretu zapaluje třeba benzinovým zapalovačem. Ty tam jsou doby ocílky a pazourku!

Nuže, má valašský umělec zdůrazňovat poslední zbytky hy noucí svojskosti, či bude pomáhat civilizaci v jejím díle ničivém a tvůrčím zároveň?

Umění podle Masaryka a Šaldy je tím národnější, čím je lidštější. Podle toho lze říci, že čím bude regionalističtější, tím bude také národnější.

A přece umění čistě regionalistické, hovějící v našem případě jen zájmům Valaška, bylo by degradováno jen na jakési umění okresní a omezeno na úzký kruh konsumentů. Největší nebezpečí jest tu pro básnictví, neboť takový Příkryl, Chamrád nebo Slavičinský, píšící čistým dialektem, již předem vzdávají se nároků, aby měli vliv na celý čtoucí národ, neb dokonce na Evropu a svět. Každé monumentální dílo jeví snahu, aby se stalo majetkem celého národa a všeho lidstva. Naše umělecká produkce trpěla do nedávna touto okresní malostí, omezeností. Naše literární bída spočívá v malém počtu čtenářů — neboť jazyk náš není světovým — a díla, dialektem psaná, tím spíše se omezují na ještě užší oblast čtenářskou.

Leč i tato díla dialektická mají svou nespornou hodnotu dokumentární a jazykovou. Psáti přesně a správně dialektem jest také umění. Nelze zapomenout, že právě takový Bartoš a Holeček prohlásili nářečí valašské za nejkrásnější a nejryzejší ze všech nářečí československých. Nepřístupné a chudobné hory dovedly žárlivě skrýt poklady řeči. Ostatně správnou spisovnou češtinou se mluví v praxi jen při oficiálních aktech, ve školách a v úřadech. V době, kdy se vše přehodnocuje, i na dialekt díváme se jako na nepřebernou pokladnici živé řeči a občerstvujeme se jím, jsme-li znaveni konvencemi umělé spisovné řeči.

Literát, básník, musí tedy studovat dialekt svého lidu, aby svou dikci oživil plastickými výrazy a obrazy z řeči jeho. A nejen to: musí promýšlet celou složitou krajinskou strukturu myšlení, musí studovat psychu svého kmene ve všech jejích projevech, musí se pohroužit do historie i sociologie okrsku, má-li vytvořit silné realistické celky.

Avšak bylo by chybou ustrnouti na vnějším popisu, na folkloru, jehož lid sám v mnoha případech se vzdává. Tu jest jisté umělecké nebezpečí, poněvadž zářivými barvami folkloru dají se maskovati slabiny a vnitřní nemohoucnost. Vosková figurina v nej-

krásnějším a nejnažehlenějším národním kroji nemá tolik ceny jako živý trhan. Na př. takový B. Bartoš*) prožil těžký boj, než se odpoutal od krojových genrů. Nebo oč slabší a falešnější jsou napodobitelé Jože Úprky! Šťastným seskupením valašského folkloru a jeho architektonickou syntésou jsou Jurkovičovy útulny na Pustevnách. Avšak i Jurkovič od let devadesátých se změnil a jeho návrh na novou útulnu dbá požadavku účelnosti, pohodlí a komfortu, Jurkovič skromně upustil od vnější ozdobnosti a neúčelné honosnosti těchto starých dřevěných staveb, dokumentů jeho mladého horování romantického.

Bude tedy valašský umělec do únavy opakovat, co už tady bylo, aby byl valašským — či bude pracovat ve smyslu evropském a valašským bude jen proto, že na Valašsku bydlí, bez jakéhokoliv tvůrčího zájmu k prostředí?

Jest úkolem myslícího člověka a mravním příkazem tvůrčího ducha, aby hledal harmonii mezi kulturou a civilisací, národním a lidským, aby srovnával duši lidu s duchem světa a ve vzájemném působení a prolínání těchto dvou živých sil nacházel svůj umělecký výraz, svůj nový styl pro novou krásu. Hledat harmonii znamená přijímat dobré světové a zachovávat při tom dobré kmenové, neboť bez kmenové rázovitosti není ani možné umění národní.

Jak taková harmonická díla pronikají za úzký okruh kraje, toho důkazem jsou na př. Mahenův Janošík, Jiráskovi Psohlavci, Vrbovy Chodské rebelie, Mrštíkův Rok na vsi a j.

Též u nás harmonisační proces zdárně se vykvasil u předních představitelů valašského umění. Co dokázal v básnictví Josef Kalus, v románě M. Jahn, J. F. Karas, Č. Kramoliš — to jsou krásné výsledky zasnoubení tohoto ducha lidového s vůdčími ideami světa. To právě také se zračí v díle mistra Boh. Jaroňka, jenž krajině, viděné skoleným realistickým okem, přidružuje idealisující lidový styl a tvarovou kompozici. On jest opravdu konkrétním příkladem, jak býti moderním a zároveň valašským. Tvorba jmenovaných má také hluboký vliv lidovýchovný a pronikla daleko za okruh Valašska právě svými vyššími hledisky.

Tak daleko nejsou ještě ve vývoji uměleckém sousední Slováci na Slovensku. Ačkoliv tam dosud duše lidu povětšinou nachází se na původním primitivním stupni zašlých dob, ač jsou tam dány všechny podmínky pro vznik velkého umění, přece nám Slovensko v přítomné době nedává velkých jmen na kolbišti umění. Je to jistě zjev paradoxní a přechodný, aspoň mladí jeví již náznaky lepších časů.

Úkol valašského umělce: především obecný úkol umělce vůbec: hledat a vytvářet krásu, jež jest předobrazem lepšího příští lidstva, stále dokonalejšího v chápání pravdy, dobra a krásy.

A potom ještě úkol zvláštní: zachytit v syntetických dílech hynoucí svéráz krajský, dotvářet v duchu lidu to, co lid napověděl.

*) akad. malíř † 1926.

V p o e s i i : používat hojně bohatství dialektického pro oživení spisovné mluvy, zabarvovat jím a obohacovat úřední češtinu, podporovat museálnost a sběratelství.

V h u d b ě : neomezovat se jen na zapisování a harmonisování lid. písní, nýbrž pokusit se o díla monumentální a syntetická. Ani v s o c h a ř s t v í neomezovat se jen na žánr. I p r o s t a v i t e l s t v í vynořují se problémy, neboť je téměř jisto, že dřevěné lidové stavby nebudou opakovány. Hledejte tedy typ obytného stavení, hodícího se formou i účelem do našeho horského prostředí. Stavby bez střechy nejsou ve shodě se střechovitými a kopulovitými útvary kopců, esteticky působí spíše v rovinách. Jak jsou účelné a jak vzdorují vlivům počasí, to ukáže teprve zkušenost několika let. A v drobném umění a v uměleckém průmyslu, ať již jde o výšivky, krajky, gobeliny či keramiku nebo hračky, žádá cizina od nás dosud svéráz, zejména Amerika. Západ nebude od nás kupovat purism, kubism a jiné ismy, když my je máme až z druhé či třetí ruky.

Dokud ještě trvá rozdíl mezi městy a venkovem, jsme předurčeni k tomu, abychom byli spíše venkovany než měšťáky. Valašsko — toť zdravý, hornatý a zalesněný venkov se svými drvaři, pilami, ovčáky, lesníky i pytláky, se svým slibně se rozvíjejícím průmyslem, se svou turistikou a se svými lyžaři. Tedy m a l í ř s t v í nemusí u nás stonat na nedostatek vznětů, také k ilustracím je dosti látky. Proudý turistů, sluneční lázně a idyly, radhošské pouti a svatojanské ohně, ornamentika, meditace a myty, co tu motivů, jež mohou býti zpracovány banálně nebo s jadrnou podmanivostí Segantiniho! A nechcete-li programové umění, nuže, jsou zde i daleké obzory a průhledy pro díla čistě vizuální, pro t. zv. čisté malířství. I tu nám chybí ještě velký malíř — syntetik.

R e s u m e : Umění na Valašsku vedle svého vlastního úkolu všelidského má ještě svůj zvláštní úkol propagační a tendenční. Je-li umění předobrazem blaženějšího stavu lidské společnosti, pak má především pomáhati lepšímu osvětovému i hmotnému stavu kraje, v němž vzniklo. Umění má býti vděčné jako strom, jenž v jablcích vrací přehodnocené mízy, jež vzaly zemi kořeny. A to platí také o každém jiném umění regionalistickém.

»—«

R. T l a p á k :

Desetileté jubileum kulturní práce na Ostravsku.

(K desátému výročí založení Kulturní rady pro širší Ostravsko.)

Začátkem října vzpomene Ostrava a celý náš širší ostravský kraj nehlučnou oslavou desátého výročí založení přední kulturní instituce naší Kulturní rady pro širší Ostravsko.

Když jsme před deseti lety Kulturní radu budovali, cítili jsme,

že je na Ostravsku třeba ústřední vzdělávací instituce krajové, která by vnesla do vší osvětové práce v našem kraji trochu plánovitosti a veškeré úsilí na vzdělání lidu vynakládané vedla předem určeným směrem k určitým cílům a ideálům. Viděli jsme, že Ostrava má mnoho dohánět, aby se stala i v ohledu kulturním městem vedoucím, dávajícím celému kraji určitý svérázný kulturní ráz, pozorovali jsme, že jest nám málo platno politické a hospodářské osamostatňování, nebude-li se toto moci opřít o osamostatňování a určitou nezávislost kulturní, cítili jsme čím dále tím větší potřebu postavit duchové expansi sousedních národů bohaté kulturní minulosti a značného současného duševního vývoje takové kulturní prostředí, o něž by se mohlo obyvatelstvo celého našeho kraje opřít, vybudovati v přirozeném středisku krajovém v Mor. Ostravě kulturní ústavy a takové instituce, které by byly nevysýchajícími studnicemi duševní a mravní posily obyvatelstvu, odkázanému na styk s naším městem, uvědomovali jsme si stále palčivěji a naléhavěji, že sociální a hospodářský růst našich spoluobčanů a krajanů jest možný jen tehdy, budou-li jedinci náležitě k životnímu zápasu připraveni a bude-li jim dána možnost rozšířeným duševním obzorem a získáním solidnějších vědomostí a dovedností budovat lepší vlastní existenci a domáhat se lepšího společenského postavení pro celé stavy a třídy.

Potřebu sjednotiti veškerou lidovému práci v našem kraji pocítil Okresní osvětový sbor mor.-ostravský po ukončení prvního školního roku Masarykovy vyšší školy lidové, dříve Lidové university Masarykovy. Mezi posluchači této školy byli lidé nejen z okresu mor.-ostravského, nýbrž i z okresů sousedních, kteří nešetíce nákladu na cestovním, z daleka k přednáškám a do kursů dojížděli. Byli mezi nimi posluchači až z Frenštátu, Frýdku, Orlové, Bohumína, Brušperku, Klimkovic a z Hlučínska. Sama tedy návštěva tohoto ústavu ukázala přesvědčivě, že MVŠL je institucí, patřící celému kraji ostravskému a že je jen požadavkem spravedlnosti, aby o její správě rozhodovali zástupci celého tohoto kraje a ne pouze kulturní pracovníci ostravského okresu.

Mimo to cítilo se jasně, že zkušenosti, jež OOS mor.-ostravský za první rok trvání MVŠL získal, mohou býti se zdarem užity i v okresích sousedních a že MVŠL se svými kursy všeobecně vzdělávacími, odbornými a praktickými může v menším měřítku zakotvit i jinde, v obcích, jež zvýšenou průmyslovou výrobou počínají hrát na poli hospodářském čím dále tím více větší úlohu.

Též činnost některých kulturních organizací širšího Ostravska pro nedostatek kulturních pracovníků, kteří by byli sami lidově-chovně činní anebo tuto práci svým vlivem a působením usměrňovali, nebo pro nepatrné finanční prostředky nevyvíjela se tempem, odpovídajícím důležitosti toho kterého místa.

Cítila se stále rostoucí potřeba vzájemného poznání a ustavičného styku všech těch, kteří o vzdělání lidu se starají, sledovati kulturní potřeby našeho občanstva a dle těchto potřeb určovati pracovní plán jak pro Ostravu samu, tak pro její široké okolí.

Bylo konečně třeba práci osvětovou trochu sjednotiti, zbaviti ji přílišného stranického nátěru, dokázati zainteresované veřejnosti, že musí se dostati nejprve širokým vrstvám lidovým vzdělání povšechného, jež je účelno šířit institucemi politicky nestrannými a na němž teprve může býti budována snáze a účelněji výchova politicky odborná kulturními organisacemi jednotlivých politických stran.

To by asi byly důvody, jež nás před deseti lety vedly k tomu, že jsme 4. června 1921 založili Kulturní radu pro širší Ostravsko jako poradní sbor v otázkách kulturních a lidovýchovných.

Z korporace, v níž při založení soustředěno bylo 12 okresních osvětových sborů a 5 jiných vzdělávacích spolků, vzrostla Kulturní rada do dnešního dne na Krajové osvětové ústředí 22 osvětových sborů a 13 jiných korporací o vzdělání občanstva pečujících. Tyto korporace hlásily se do našeho ústředí většinou dobrovolně, což nejlépe svědčí o tom, jak se Kulturní rada jako organizační středisko krajové osvědčila a jak je její spolupráce i činnost v otázkách osvětových ceněna.

Ríká se, že dobré příklady táhnou. A nebudeme přeceňovat význam našeho krajového ústředí, uvedeme-li, že dle našeho vzoru utvořena byla podobná krajová osvětová ústředí na Moravě, v Čechách a na Slovensku. Jsou to Krajská ústředí osvětových sborů, jež jsou nepostrádatelným pojítkem kulturních pracovníků určitého kraje, iniciátory v otázkách lidovýchovných a dobrou zprostředkovací složkou mezi lidovýchovným oddělením ministerstva škol a národní osvěty, respektive Zemským ústředím osvětových sborů — v zemi Moravskoslezské bylo takové ústředí založeno v roce 1928 — a jednotlivými osvětovými sbory.

Bylo-li v roce 1929 ministerstvem škol. a nár. osvěty stanoveno, aby Kulturní rada pro širší Ostravsko fungovala jako Krajské ústředí osvětových sborů pro župu mor.-ostravskou a česko-těšínskou, je to jenom potěšitelné uznání dosavadní činnosti naší korporace s nejvyšších míst o otázkách osvětových rozhodujících.

Není možno v tomto příležitostném článku zevrubně probrati, co Kulturní rada pro širší Ostravsko v našem kraji pro vzdělání lidu učinila, ale i letný výpočet suchých dat bude mluvit, tuším, dost výmluvně.

Jí je udržována Masarykova vyšší škola lidová v Mor. Ostravě, která za 11 let své činnosti absolvovala 861 různých kursů a škol o 31.844½ vyučovací hodině a o 24.423 zapsaných posluchačích, 94 hudebních večerů, 57 přednáškových a debatních večerů, 60 přednášek cizích řečníků, zvláště profesorů vysokých škol, 13 přednášek našich a cizích spisovatelů o sobě, 29 příležitostných osvětových podniků a 4 poučné vycházky.

Vedle toho uspořádala 2 studijní zájezdy do ciziny, do Holandska a do Polska. Uspořádala v r. 1923 první lidovýchovnou výstavu v republice, obeslala výstavy v r. 1927 v Orlové a v Místku a v r. 1929 celostátní výstavu lidové výchovy v Praze.

Pořádala v prvních dobách své činnosti umělecké výstavy a

dala podnět k tomu, aby se řešila založením zvláštního spolku a stavbou Domu umění otázka umělecké výchovy v našem kraji.

Nebylo význačnější události v našem životě kulturním, již by Kulturní rada zůstavila nepovšimnuty.

Aby byla usnadněna činnost přednášková zvláště v obcích venkovských, vydává Kulturní rada každý rok seznam řečníků a přednášek a vypomáhá vysíláním řečníků místním osvětovým komisím a jiným vzdělávacím spolkům.

Zřídila půjčovnu diapositivů, jež je hojně používána bližšími vzdělávacími spolků.

Všimá si propagace lidové výchovy tiskem tím, že již osmý rok vydává lidovému výchovnému měsíčníku »Černou zemi«, vydala brožuru měst. arch. prof. Adamuse: »Budujeme ostravské museum«, vydala Hořínkův román: »Havíři« a každoročně shrnuje výsledky kulturní práce v našem kraji v ročence: »Rok lidovému výchovné práce v širším Ostravsku«.

Aby byla dána mladým a nadaným literátům našeho kraje možnost volného projevu a aby se tak mohli samostatně uplatnit, začali jsme letos na doporučení spisovatele prof. Dra Martínka vydávati literární revui »Poesii«, již redigují Dr. Strakoš, Zd. Šmíd a Zd. Vavřík.

K otázce vytvoření krajového musea působila Kulturní rada do té míry, že novinářskými články a vydanou brožurou »Budujeme ostravské museum« hleděla vzbuditi v širší veřejnosti pozornost a zájem o tuto otázku a že konečně se jí podařilo v roce 1924 založiti český museální spolek, který převzal správu stávajícího musea a jenž je pomocí kuratoria za obezřelého vedení městského archiváře prof. Adamuse spravuje. Právě tento měsíc v den, kdy vzpomeneme našeho jubilea, bude městské museum slavnostně předáno v nových místnostech staré radnice naší veřejnosti.

Kulturní rada sledovala v řadě jiných úkolů velmi bedlivě palčivou otázku, jak povznést naše venkovské knihovny. Podnikla dvě sbírky knih, a to v r. 1929 a v roce letošním. Z první sbírky darováno bylo různým knihovnám v našem kraji 1268 vázaných knih, letošní sbírkou zatím opatřeno bylo 1746 knih, z nichž 715 vázaných, ostatní brožované. Jakmile budou knihy svázány, budou rozděleny obvodovým a okresním knihovnám našeho kraje dle instrukcí ministerstva školství a nár. osvěty a dle dohody členů Kulturní rady.

I v našem rozhlase zasáhla Kulturní rada účinně. Provedla ve škol. roce 1926—27 petiční akci o zřízení rozhlasové stanice a opatřeno bylo 1800 podpisů osob, které se přihlásily za abonenty Radiojournalu, bude-li rozhlasová stanice zřízena. Akce potkala se s úspěchem a od roku 1929 působí v Ostravě rozhlasová vysílací stanice, jež letošního roku zřídila přenos z Domu umění, takže se budou moci vysílati důležitější osvětové podniky v Domě umění pořádané.

Kulturní rada navázala přátelské styky se sousedními polský-

mi kulturními pracovníky tím, že hostila jejich výpravu v r. 1927 a že jim oplátila návštěvu v r. 1928, kdy 115 kulturních a sociálních pracovníků našeho kraje dlelo po 5 dní ve Varšavě a v Poznani. Též zvaním cizích literátů, zvláště polských a jihoslovanských, hledíme pěstovati vzájemné kulturní styky mezi bratrskými národy slovanskými.

Toť v hrubých rysech činnost Kulturní rady za uplynulých deset let. Jsme si vědomi toho, že snad naše plány a dobré úmysly nebyly uskutečněny na sto procent, víme dobře, že zbývá ještě mnoho provésti, aby náš kraj byl takovým, jakým v ohledu kulturním bychom jej chtěli mít, než tolik musí doznat sebe nestrannější pozorovatel, že nám na dobré vůli nescházelo a že stopy činnosti naší instituce jsou jak v našem městě, tak i v celém našem kraji patrný.

Je naší milou povinností poděkovati všem našim spolupracovníkům, kteří s velikým záplem pro dobrou věc nám v práci pomáhali, a celé naší široké veřejnosti, že počiny Kulturní rady vždy ochotně a s porozuměním podporovala, a prosíme jen, aby i do budoucna stejnou přízeň Kulturní radě zachovala, aby mohla dále úspěšně prováděti dílo, pro něž před deseti lety byla založena, a dovésti je k těm vysokým metám, jež nám všem, kteří máme to naše černé království tak rádi, tanou na mysli.

»—«

Č. Gardelka:

O naší službě.

(K 200. koncertu Skalického smíšeného sboru v Městě Ostravě.)

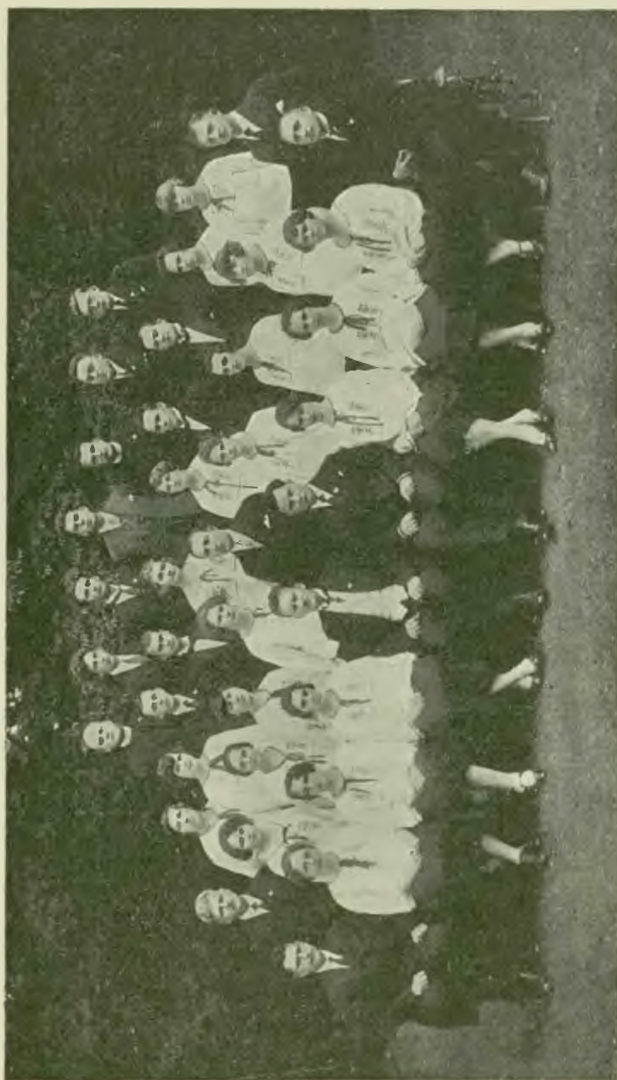
Slezská píseň lidová, v chudém horském kraji vzniklá, má svůj zvláštní ráz. Nekypí tou vášnivostí jako u vznětlivých Slováků. Je výstižným obrazem klidné, mírné povahy Slezanovy, jež nevybuchuje rázem, i když se nevyhýbá veselí a vtípu. Charakterisuje ji zpěvný, prostý nápev, střizlivý rytmus a tempo většinou mírné či živé.

Svou výstředností nás tedy rázem neuchvátí. Zato trvale zaujme nevtrávným, milým půvabem, dojme svou citovostí. A byt v ní převládaly počtem písně veselé, přece za nejpůsobivější a pro ráz kraje nejpříznačnější považují zádučivé, tesklivé zpěvy, jež náládovostí překypují.

Aby se naše píseň živým prováděním opět přiblížila srdci lidu, jenž ji vytvořil, to je snahou, již je řízena činnost Skalického smíšeného sboru z Frýdku.

Volné toto pěvecké sdružení si přímo za cíl vytklo lidovýchovnou činnost na podkladě lidové písně: »zpěvem podle možnosti dokonalým buditi zájem o lidovou píseň slezskou a lašskou, a to hlavně na odlehleém venkově, kam jiná tělesa dostati se nemohou.« A to-

muto posláni sbor zůstal věren dodnes. Se svými »pěsničkami« putuje po vískách i městech slezských a moravských, pořádá koncerty s účelně sestavenými pořady, na nichž kromě ukázek umělé tvorby sborové převládá lidová píseň v úpravách nejrozmanitějších: sólově, pro sbor mužský, ženský i smíšený.

Skalicý smíšený sbor v r. 1927.

Skromný svůj název podržel sbor z piety k své kolébce. Ve Skalici u Frýdku v idylické škole pod kostelem si v únoru 1914 založili čtyři učitelé mužský kvartet. Když brzy poznali, že se tento

útvár málo hodí pro vážné snahy lidovýchovné, přibrali osm místních i okolních děvuch a tak vznikl v dubnu 1914 nepočetný sborek, jenž ještě před prázdninami třikrát s úspěchem koncertoval, řízen skalickým učitelem Č. Gardelkou. Ale válka odvedla všechny mužské členy — Chlapíky — na vojnu. Zbýlý dirigent proto rozšiřuje osiřelý ženský sbor na 16 členek a vede je k samostatnosti. Po jeho odchodu se též Děti samy řídily a pořádaly koncerty i v době nejtěžšího dusna.

Ranění Chlapíci se vraceli, našlo se i několik ochotných nevojáků a tak mohl býti obnoven sbor smíšený. V dubnu 1917 pořádá svůj 15. koncert v Opavě. To už jej — na zapřenou — mohl řídit dirigent. Úspěch tohoto zájezdu v Opavě byl v cizím prostředí ojedinelý. Nadšené hlasy kritiky to dotvrdily. A to bylo povzbuzením ku práci ještě svědomitější. Přísné stanovy, dobrovolně dodržované, ukládaly důkladnou domácí přípravu, vytyčily se směrnice pro přijímání nových členů a jejich výcvik. Mužský sbor rozšířen z dosavadní osmičky na 12 členů. A koncertuje se stále.

V památných dnech převratových, jenž zastihl sbor v rušné činnosti, navždy ztrácí svoji sólovou altistku, dirigentovu choť, jež mladá podlehla chřipce. Těžko zapomínají na její oduševnělé zpěvy, kdož ji slyšeli...

Brzy nato se trvale přenáší sídlo sboru z pohostinské školy skalické do Frýdku, aby se umožnilo snazší dojíždění členům přespolním, jichž časem přibývalo. Název sboru však zůstal nezměněn.

V r. 1920 se mužský sbor doplňuje na dosavadní šestnáctku. A v tomto vyrovnaném poměru mužské a ženské poloviny od té doby sbor vystupuje nepřetržitě.

Rok 1924 — Smetanův — oslavuje sbor 10 samostatnými stylovými koncerty z Mistrových skladeb a úvodní přednáškou o jeho významu.

Téhož roku vzpomíná svého 10letí jubilejním koncertem ve Skalici. svým 100. koncertem ve Frýdku a konečně zájezdem do Prahy, kde trojím vystoupením získal pro své snahy přízeň Odboru Národní jednoty slezské v Praze VII.

V roce 1926 se samostatnými exposicemi a koncerty zúčastňuje se obou krajinských výstav v Orlové a v Místku.

150. svůj koncert pořádal SSS opět ve Frýdku pod záštitou městské rady v září 1928. A v roce 1930 dostává se mu pozvání od odbočky Radiojournalu z Mor. Ostravy, aby vystupoval v jeho produkcích se slezskými pořady. Šestkrát tu vystoupil celý sbor smíšený, jednou samostatným hodinovým koncertem sbor ženský a několikrát byly vysílány sólové písničky slezské v reprodukci členů sboru, prof. J. Lišky a pí. V. Pastrnkové.

Těžká ztráta stihla sbor úmrtím obětavého člena, kapitána-kapelníka v. v. Jar. Janovského z Místku, jemuž se naposled 19. září 1930 zpěvem při kremaci odvděčil za nezapomenutelné jeho klavírní doprovody.

Rok letošní věnován zase intenzivnímu nácviku, nutnému při

nezaviněné výměně třetiny mužského sboru. Výsledkem opravdové práce bylo 15 veřejných produkcí, absolvovaných v prvé půli letoška a přijatých pro dosaženou úroveň velmi uznalými posudky odbornými. Ovzduší, jaké vytvořily výkony sboru o koncertech na př. v N. Jičíně, Opavě nebo Paskově, dodává nové víry v cenu obětavé činnosti, jež se zračí v dosažené druhé stovce koncertů.

Toť zhruba načrtnutá historie téměř 18 let. Nepoví mnoho tomu, kdo není seznámen se sborem blíže. Kdo seznal překonané obtíže, teprve posoudí spravedlivě dosažené výsledky.

Již v nevelkém počtu pěvců koření mnohá obtíž. Lépe se zpívá a plnějšího dojmu se docílí větším počtem pěvců, ale sbor se přece nerozšiřuje, jak se mu často radí. Pozbyl by pohyblivosti a odvrátil by se od svého poslání.

Povinnosti, jež sbor od svých členů požaduje, nejsou nepatrné. Domácí studium, nacvičení partů, někdy dosti nesnadných, odradí mnohého, kdož by si jinak rád zazpíval. Naprostá dochvilnost a ukázněnost v pravidelných čtrnáctidenních zkouškách je samozřejmou podmínkou úspěšné práce, jež má dovésti k výsledku, úměrnému ztrátě času a daleké jízdě.

Členové sboru jsou totiž roztrženi po dalekém okolí. Dnes je to 18 různých míst, odkud se scházejí a sjíždějí do Frýdku: Od Orlové po Místek, od Ostravy po Frýdlant, od V. Polomí po Těšín. Pěšky, dostavníkem, vlakem, za pohody i nečasu, všichni rádi obětují útrapy cesty, nastavují noci a doplácují penězi.

Svorně tu vedle sebe stojí příslušníci různých stavů a různého věku. Nevadí tu rozdíl životního názoru ani politického přesvědčení. Kdysi kroužek výlučně učitelský, má dnes v mužském sboru horníka, úředníky, důstojníka, dva kněze. Stejně pestré je i složení sboru ženského: učitelky, dívky venkovské, úřednice a ženy učitelů.

Tato různost, jež jinde bývá kamenem úrazu, SSS spíše prospívá. Každý člen, přesvědčený o vážnosti práce, k jejímuž zdaru stejně přispěl, dávno ví, že tu má místo jen družný opravdový pěvec, jenž bez osobní povýšenosti přilne k druhům stejně smýšlejícím. A tak tu svorně stojí kněz vedle bezvěrce, mladé děvče vedle starší družky v teplém ovzduší přátelské shody. Kdo by v ně svým povahovým založením nezapadl, musí odejít. A tak překonal sbor i doby nejhorší.

Jakých výsledků dosáhla jeho práce? Číslo nechť povědí aspoň přibližně.

Za 18 let se v naší matrice vystříдалo 128 jmen. Ze zakládajících 13 členů dosud nepřetržitě zpívají čtyři. Všech zkoušek vykazuje sber na 750 a nastudovalo se asi 210 sborů. Příležitostných vystoupení bylo 32 a samostatných koncertů dodnes absolvováno 198. Není to sice za tu dobu mnoho, víme. Ale třeba uvážiti krajně nepříznivou dobu válečnou, postupné rozšiřování sboru a výměnu členů, jež si vynutily nový nácvik.

Koncerty byly v 77 různých místech (z toho jen 17 měst). Opa-va, Těšín, Orlová, Příbor, N. Jičín, ale hlavně venkov: od Maleno-

vic a Morávky do Petrovic, Mostů a Konské, aby se aspoň námatkou uvedla místa, kde sbor seznal, že tam je právě jeho poslání, že tam »jsme doma«. Těžko se zapomíná na chvíle nadšení a dojetí, jaké sbor prožívá o koncertech v menšinách: zde každý cítí, že zpívat musí, i kdyby opravdu nemohl.

A finance? Z nevelkého honoráře sbor uhradí členům pouze jízdné do zkoušek a na koncerty, aby měl ještě zbytek na noty, na poplatek za zkušební místnost, agendu a j. Ostatní výlohy si musejí členové dopláceti sami. Vždyť jen za jízdné se dosud zaplatilo na 56.000 Kč.

O svépomoci sboru svědčí též »Náš památník« z roku 1920, do něhož jsme shrnuli obraz své činnosti za války. Potřebná částka Kč 10.000 uhradila se »vnitřní půjčkou«, vlastní obětavostí. Rovněž tak bylo i s akcí pohlednicovou. Dle 13 kolorovaných perokreseb, jež sboru ke 150. koncertu věnoval učitel Josef Müller z Metylovic, natiskl pečlivě tříbarevné lístky přítel sboru Jan Richter z Příbora a členové si je svými příspěvky zaplatili. Těmi lístky ve skromném albu seřazenými mohl sbor po prvé učiniti radost svým přátelům.

Po stránce ideové snad sbor jako pouhé volné sdružení s dosaženými výsledky může býti spokojen. I když je si vědom, že nevykonal zázraků, smí si říci, že poctivě usiloval o dosažení vytčeného cíle.

Svého dirigenta sbor od založení neměnil. Služba dosavadního vůdce se ve sboru uznává, pěvci se bezpečně svěřují jeho vedení a tak se vytváří mezi pěvci a dirigentem pevné pouto, jehož účinek se jeví v oduševnělém, procítěném přednesu zpívaných skladeb.

Pěvecká úroveň koncertů je odbornou kritikou posuzována velmi lichotivě. Doklady z archivu o tom přesvědčivě mluví. Též okolnost, že osvědčením ministerstva školství a nár. osvěty jsou produkce sboru zařazeny mezi podniky umělecké, jež nepodléhají dávce ze zábav, je pro jejich hodnotu přesvědčivým oceněním. Rovněž tak radostný a lichotivý ohlas, jaký mezi posluchači vzbudily koncerty radiové.

Propagaci slezské písně však sbor slouží ještě jinak: získává nové úpravy a tak obohacuje chudou sborovou literaturu naši. Tak zakládající člen sboru říd. učitel Jan Poloch z Dobřatic prokomponoval pro smíšené hlasy píseň »Bezkyde«, dále »Skalické písničky« (tiskem u Pazdírka vydané), »Písničky z Gruňa« na nápěvy ze sbírky Jos. Mojžíška a slovenskou »Já som báča«. Dirigent sboru odb. učitel Čeněk Gardelka z Frýdku je autorem dvou směsí slezských: »Naše písničky«, vydané O. Pokojem, obsahují nápěvy autorem ve Skalici zapsané a »Písničky zamilované« jsou rázu milestného. Z doby, kdy říd. učitel Jar. Bartoník z Hor. Domaslovic byl dlouholetým členem sboru, pocházejí též jeho tři řady úprav slezských pro sbor smíšený, »Devět lašských« pro sbor mužský a 6 lašských pro ženské hlasy.

Ale i cizí skladatelé se dávají získati vážnými snahami sboru. Tak mu věnovali své smíšené úpravy zemřelý ředitel F. Kolařík

z Místku (»Skalické«), prof. J. N. Polášek z Val. Meziříčí (»Z Vallasska«) a řed. Vít Kment z Frýdku (»Z Těšínska«), dvojí řadu »Slezských tanců« pro sbor mužský i ženský a sbírku 10 sólových písní slezských s průvodem klavíru »Zpivaj, slavičku«.

Z mnoha tištěných prací prof. Rud. Wünsche z Ostravy, jenž si o úpravy slezské písně lidové jistě získal zásluh největších, byly pro SSS napsány »Slezské písničky« pro sbor ženský, »Ve Frydku na rynku« (věnováno sboru k jeho desíletí), pak »Ty skalický kostelíčku«, »2. řada slezských«, »Těšínská směska« a »Nove písničky« vesměs pro sbor smíšený. Rovněž jeho sbírka lidových písní pro zpěv a klavír »Z kraje Bezručova« vzešla na popud ze sboru.

Konečně i od pražských skladatelů získal sbor nové úpravy slezské. Tak prof. Jar. Kříčka ve dvou sešitech »Lidových písní« op. 43 připisuje slezské sboru a dirigentovi, inspektor a dirigent V. B. Aim, prof. Ot. Šín a St. Pokorný rovněž posílají sboru své úpravy a pracují o nových.

Povzbuzením pro sbor je, dostane-li se mu pohnutých dopisů po koncertech nebo dokonce darů od posluchačů-mecenášů. Ještě více však potěší zájem přátel, kteří činnost sboru sledují a dodávají víry ve chvílích únavy. Tak vzpomíná sbor na prof. Rudolfa Wünsche z Ostravy, řed. Jos. Pětroše z Orlové, řed. J. A. Hraše z Prahy VII., uč. Jos. Müllera z Metylovic a knihtiskaře Jana Richtra z Příbora, o jehož úzkém vztahu ke sboru svědčí občasné jeho návštěvy.

Lichotivé kritiky novin však nikdy nevyváží vlastního poznání, že práce není bezúčelná. Vidí-li pěvci, jak na koncertě v podhorské víšce jejich písnička vyloudila slzu z oka, slyší-li pohnuté věty mužů, cítí jistě, že nezpívali marně a že zpívat bude se dále, a to ještě vroucněji.

To je duch a dosavadní tradice SSS, volného pěveckého sdružení z Podbeskydí. Věren svému cíli půjde i v budoucnu za pěkným zpěvem na odlehlý venkov, ukáže se občas i ve městech, aby všude svým výkonem přesvědčoval posluchače o tom, že v lidové písni naší je skryto nepřehrnuté bohatství nedoceněné krásy. Svým složením i existencí pak chce udržovati víru, že i v dnešní poválečné době možno sdružit větší počet lidí z různých vrstev k nesobecké, družné a obětavé práci, ke službě ideálu.

»—«

Škola pro vzdělání lidovýchovných pracovníků.

Chtěl bych tímto článkem nejen zhodnotiti význam tohoto velmi důležitého kulturního podniku, ale chci také upozorniti všechny lidovýchovné a osvětové pracovníky naší župy, aby se včas hlásili o přijetí do příští školy.

Z našeho kraje byli jsme ve škole dva: kol. Sommer z Hlučína a já. Z Plzeňska byli 3 účastníci. Měli bychom tedy v příštím roce uplatňovati nárok na 3 účastníky. Kulturní rada měla by však z přihlášených vybrati nejlepší materiál, neboť ve škole — byť i nepřímo — jedná se o kus krajové prestiže. Musí nám záležeti na tom, aby při zkouškách, v debatách a v seminářích dobře se reprezentovali naši účastníci. Pozoroval jsem v letošní škole, že se nejvíce debatovalo o otázkách venkova, o krizi v zemědělství, o kulturních potřebách venkova atd., kdežto otázky, jež hýbají průmyslovými kraji, byly zanedbávány, čímž porušena byla rovnováha. V naší republice nežijí jen rolníci, a proto je potřeba v příští škole přihlížeti i k tomu, aby přiměřeně byli zastoupeni mezi účastníky i pracovníci z krajů průmyslových.

Škola pro vzdělání lidovýchovných pracovníků byla zřízena péčí ministerstva školství a národní osvěty (výnos ze dne 29. dubna, čís. 47.765/21-V). Zprávy o konání školy a o přihláškách, jež byla v 5. sešitě Věstníku min. šk. a n. osv., si snad někteří nepovšimli.

Loňská škola byla v Babicích u Brna, letošní byla ve Spišské Nové Vsi a v příštím roce má býti někde na Plzeňsku.

Už ten název »škola« ukazuje nám, že se nejedná o nějaký kurs s dobrovolnou účastí posluchačů, nýbrž, že účastníci musejí se podrobiti pravidelnému školskému řádu a pořádku. Předmětů bylo 16: 1. národní hospodářství (20 hodin), 2. úvod do státovědy (16 hodin), 3. úvod do encyklopedie práva soukr. a trestního (8 hodin), 4. sociologie (14 hodin), 5. sociální pedagogika (12 hodin), 6. etika individuální a sociální (16 hodin), 7. zdravotvěda (7 hodin), 8. vybrané kapitoly z politických dějin (12 hodin), 9. přehled literatury čsl. (12 hodin), 10. tisk, žurnalistika, propaganda a umění řečnické (10 hodin), 11. formy, prostředky a organisace lidové výchovy (6 hodin), 12. lidová výchova v praxi (7 hodin), 13. dorostové otázky v lidové výchově (4 hodiny), 14. zemědělská správověda (4 hodiny), 15. průmyslová technologie (4 hodiny), 16. hospodářský zeměpis Slovenska a Podk. Rusi (6 hodin).

Každý z účastníků musel se podrobiti zkoušce z národního hospodářství, úvodu do státovědy, sociologie a etiky. Jako další předmět zkoušky mohli si účastníci voliti buď politické dějiny nebo čsl. literaturu. Zkoušky nekonalý se obvyklým školáckým způsobem, nýbrž zkoušejícím šlo hlavně o to, vystihnouti inteligenci

zkoušeného a pak zjistiti zájem, s jakým sledovali přednášky. To uvádím proto, aby příští zájemci nebyli odstrašení a snad k vůli zkouškám se do školy nehlásili. Kdyby zkoušek nebylo, pak by to byl více méně kurs a ne škola.

Škola se konala od 7. července do 8. srpna a ve škole bylo 33 řádných a 6 mimořádných posluchačů. Z řádných účastníků byli 4 profesori, ostatní pak učitelové a správci obecných i měšťanských škol. Jeden účastník byl jiného povolání (poštovní úředník). Účastníci byli z Čech, ze země Moravskoslezské, ze Slovenska a 1 z Podkarpatské Rusi. Škola trvala přes 4 týdny a jest proto spravedlivé, když se uzná obětavost přítomných, že místo zaslouženého odpočinku a prázdninového oddechu věnovali se intenzivní práci a povinným zkouškám. Přednášky se konaly již od 7 hodin ráno do 12 hodin. Odpoledne bývaly lidovými semináře a večer zhusta bývaly také přednášky. Všichni účastníci sledovali přednášky s nevšedním zájmem, aby mohli svoji další činnost budovati na vědeckém podkladě. Mezi účastníky byli nejen starší zkušení bojovníci na poli kultury, ale i mladí nadšenci, kteří si jistě odnesou snahu uplatniti se na poli osvětovém a lidovými semináři. Všechny pojilo opravdové a vroucí úsilí pracovati pro československou jednotu, pro demokracii a pro republiku.

Diskuse, jež se konaly v lidovými semináři a také mimo školu, byly živé a měly vysokou úroveň. Přinášely také velmi cenný poznatek: naši bratři ze Slovenska líčili nám obraz Slovenska po stránce kulturní i hospodářské a dovídali se zároveň od nás o životě v korunních zemích. Pracovníci menšinový rýsovali těžkosti a bolesti menšin, pracovníci ze zemědělských krajů rozvínovali otázky zemědělské a účastníci z krajů průmyslových (jichž bylo poměrně nejméně) upozorňovali na sociální potřeby průmyslového prostředí. V diskusi poznávali účastníci i to, které politické strany projevují zájem pro kulturní a osvětové otázky a které se proti nim stavějí.

Z přednášejících se vděčně zapsali do srdcí účastníků hlavně prof. Dr. Bláha (sociologie), prof. Dr. Dominik (státověda), Dr. Kovář (etika), prof. Dr. Zeman (nár. hospodářství) a jiní. Přednášející pánové zúčastňovali se našich výletů do romantického okolí spíšského, ochotně odpovídali na kladené otázky, zúčastňovali se debat a pro své demokratické, srdečné chování získali si nejen sympatie, ale i lásku účastníků.

Účastníci měli zdarma byt i stravu. Strava byla sice prostá, ale chutná a postačující. Ubytování jsme byli kasárnickým způsobem v internátě učitelského ústavu. Mně se to (jako starému vojákovi) líbilo, neboť to přispělo k našemu sblížení a vzájemnému poznání. Sporů mezi účastníky nebylo, poměr byl opravdu srdečný a přátelský. Mě zvláště zajímali kolegové ze Slovenska. Hodně jsem je pozoroval a nenápadně studoval. Přišel jsem k poznání, že mladá generace slovenských inteligentů budí dobré naděje do budoucna. Ze Slováků získal si všeobecné oblíbení a lásky kol. Koloman Babilonský, správce štátní ľudovej školy ve Snině. Mladý,

inteligentní pracovník, dobrý řečník a dobrý Čechoslovák. Jeho zdravý humor nás často obveseloval a odstraňoval vrásky z unavených obličejů. Do kroniky vykreslil zábavným způsobem portréty účastníků. Jako příklad uvádím: »Bláha Jan, spr. školy, Bolešiny u Klatov. Typ dědinského učitele. Do školy přišel nejpозději. Doma je určitě pod pantoflem, protože ve škole moc mluví! Vedlejší zaměstnání: pošumavský hasič. — Slabý zrak — brejle.« Jiný příklad: »Sopko Antonín, správce školy, Sedlinka-Zborov. Osudem štvaný, mezi Rusíny usazený. Poloslovák. Z dřevoprůmyslnické rodiny: jeho předkové měli pravděpodobně parní pilu a on po ní zdědil to noční chrápání... Velmi těkavé myslí. Ženatý není, vojákem nebyl. Má vousy a brejle. Trpí svrběním hlavy.« O mně napsal do kroniky toto: »Hrbáč František Vladimír, správce školy, Proskovice u M. Ostravy. Muž tří jmen. Nekompromisní, třeba že je malý. Neohrožený obhájce »Ostravska«. Jinak štábní kapitán ruských legií v záloze. Noviny čte v noci na chodbě (je jistě doma dobře vychovaný, aby poslouchal!) Vedlejší zaměstnání nemá.«

Mou povinností je také vyzdvihnouti zásluhy ministerstva šk. a n. osv. o zřízení a udržování tohoto kursu. Ministerstvo za vedení Dra Dérera plní vlastně své poslání a má plné porozumění pro vzdělávací činnost lidovými. Už ten titul ministerstva nám povídá, že se zde jedná o dvě důležité složky: o školství a o národní osvětu! A na tuto druhou významnou složku — národní osvětu — se často za některých ministrů zapomínalo!

Myslím, že by bylo více apoštolů v lidové výchově, kdyby dobré snahy ministra Dra Dérera nenarážely na veliké překážky. Máme sice ministerstvo národní osvěty, ale máme zde staré zemské školní rady a okresní školní výbory, které bude nutno reformovati, jestli chceme pozvednouti lidovou výchovu v národě.

Ze všech míst z Moravy jsem slyšel stížnosti, že na nějakých kulturních podnicích nikdy není viděti okresní hejtmany nebo okresní školní inspektory. A o jejich nějaké spolupráci s osvětovými sbory nejde vůbec mluvit. Tímto negativním stanoviskem je určováno jejich působení na mimoškolní práci učitelskou. Na Moravě vane nezdravý duch, který reprezentuje jistý vysoký hodnostář, o kterém se všeobecně mluví, že nerad vidí jakoukoliv činnost učitelstva mimo školu. Rakouský duch na Moravě nevymřel a hlásá ústy vysokých školních hodnostářů: »Učiteli patří jen práce ve škole!« Dokud nebudou reformovány školské úřady na Moravě, do té doby bude zde »brzda národní osvěty«.

Až se změní duch ve školských úřadech na Moravě a až učitelstvo pozná, že i jeho práce v národní osvětě je oceňována, pak můžeme čekat od učitelstva novou legii snaživých lidovýchovných pracovníků.

Palackého slova: »Kdykoliv jsme vítězili, dělo se to vždy převahou ducha« a Masarykova slova, že za světové války zvítězili jsme mravními způsoby boje, zavazují nás a svítí nám i budoucím generacím na cesty k lepší a zajištěné budoucnosti našeho národa.

K otevření ostravského musea.

Dne 4. října 1931 bude po ukončení oslavy desítiletého trvání Kulturní rady pro širší Ostravsko otevřeno ostravské museum, předáno starostovi města a učiněno přístupným veřejnosti.

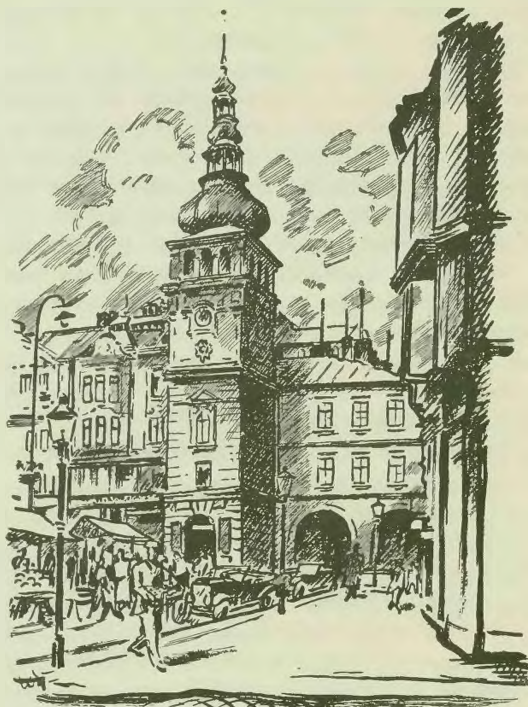
Z historie musea dlužno uvést, že Uměleckoprůmyslové museum pro ostravsko-karvinský revír bylo založeno r. 1904 profesorem dr. Rudolfem Prieschingem za souhlasu a podpory města. Přední lidé tehdejší ostravské společnosti německé postavili se v čelo akce za pomoci představitelů úřední moci, jakož i průmyslových závodů, aby v Ostravě bylo vybudováno velké průmyslové museum. Ale záhy rozplynula se celá věc pro nedostatek prostředků, pro neporozumění a pro neznalost kraje a lidu. K podobnému kroku odhodlala se česká průmyslová, živnostenská a obchodní Jednota v Mor. Ostravě, v níž se sdružovali drobní čeští živnostníci, a založila Uměleckoprůmyslové a živnostenské museum r. 1904. K tomu bylo ve Slezské Ostravě museum bývalého řídícího učitele Karla Bukovanského, který už od let 70. minulého století sbíral různé památnosti a národopisné věci a při svém odchodu odevzdal vše obci Slezské Ostravě pode jménem: Museum Kar. Bukovanského. Z německé strany snažili se zabránit vzniku českého musea v Mor. Ostravě, ale snaha jejich vyšla na marno, proto nabízeli obci Slezské Ostravě, aby přistoupila se sbírkami Bukovanského musea k německému »Kunst-Gewerbe u. Industrie-Museum« a aby se připojilo i české Uměleckoprůmyslové a živnostenské museum v Mor. Ostravě. Společnou akcí těchto tří korporací mělo být v Ostravě vybudováno velké museum. Ale české korporace odepřely zúčastnit se společně akce s Mor. Ostravou. Tak měla Ostrava po obou březích Ostravice tři musea najednou, ve skutečnosti překážela si a neplnila plně účelu museí.

Počátkem války byly sbírky českého Uměleckoprůmyslového musea moravskoostravského přestěhovány do Slezské Ostravy a tam společně uloženy se sbírkami Bukovanského musea v dobře chráněné místnosti. V Mor. Ostravě zůstalo jen »Kunst-Gewerbe u. Industrie Museum«, vedené jeho zakladatelem prof. Dr. Prieschingem, který přes veškerou lásku k věci a umělecké nadání nebyl s to pro neznalost kraje a jazyka lašského lidu dát museu určitý směr a spojití je s krajem, jehož obrazem mělo býti.

Ke konci války a hned po převratu zaniklo Bukovanského museum až na nepatrné trosky. V Mor. Ostravě předal německý spolek sbírky v majetek města Ostravy, která pověřila správou sbírek vytvořivší se spolek Sdružení přátel mor.-ostravského městského musea pro umění, průmysl a živnosti v ostravskokarvinském revíru.

Ale ani nyní nenastal úspěšnější rozvoj musea. Nebylo zde plánu, co sbírat a jak sbírat, nebylo ani znalosti kraje a jeho lidu,

chyběla zde i vědecká příprava. Museum stávalo se přítěží a nic divného, že vznikl úmysl museum nechati zaniknouti. Myšlenku tuto zesílilo ještě utvoření Velké Ostravy připojením sousedních obcí. Město nemělo dostatek místností k úřadování v radnici, a proto chtěl nechtěl sáhlo na starou poštovní budovu, v jejímž druhém patře bylo ve čtyřech málo prostraných místnostech museum umístěno. Bylo rozhodnuto, aby několik cenných knih neúplných a písemné památnosti, vypůjčené od města, byly odevzdány nově zřízenému městskému archivu, ostatek mělo vše přijíti do vojenských baráků u hřbitova. Rozhodnutí bylo tím osudnější, že obě dvě česká musea ve Slezské Ostravě se po převratu roztrátila, že z nich skoro jako nic nezbylo. Tak ostravský kraj a Ostrava město mělo býti bez musea. Prostředky, udělované městem Ostravou na udržování Uměleckoprůmyslového musea v Mor. Ostravě, měly býti obráceny na nově zřízený umělecký a kulturní podnik.

Budova staré radnice ostravské, v níž je umístěno museum.

Jen několika málo jedincům bylo zjevno, že město jako Ostrava, druhé co do významu hospodářského a třetí co do počtu obyvatelstva v republice Československé, nemůže býti bez musea, a kdyby ho zde nebylo, že by se musilo zde založiti. Osud musea visel jen na vlásku a nebyti poslance Jana Prokeše a finančního

radý města továrníka Jana Geislera, bylo by museum vzalo za své. Dokonce i tábor lidu byl svolán v Mar. Horách, aby museum bylo vystěhováno z obecního domu v Mar. Horách, kam prozatímne bylo přestěhováno. Běželo především táboru o sál v obecním domě mariánskohorském, jehož chtěli používatí pro přednášky, ochotnická divadla a hudební produkce. Ale znova bylo rozhodnuto, že museum tam zůstane uloženo, dokud nebudou získány nějaké místnosti ve středu města.

Teprve nyní byl museu dán směr, aby bylo v něm zachráněno vše, co vytvořil a tvoří lašský kraj a jeho lid. Proto bylo sbíráno vše v kraji, co nezničil ještě čas. Vystavením nové radnice v Mor. Ostravě uvolnila se stará radnice se svou krásnou věží a byla určena pro ubytování musea. Do ní se museum přestěhovalo v březnu tohoto roku. Sbírky musea dosáhly za těch několik let takového rozvoje, že stará radnice skoro nestačí jich pojmouti.

Museum obsahuje tato oddělení: I. světnici s pozůstatky po redaktoru a romanopisci Frant. Sokolu-Tůmovi, pak památnosti po spisovatelích a mužích zasloužilých o ostravský a lašský kraj, na př. Jestřabském, Bezručovi, Slámovi, Praskovi, Vyhliďalovi, Martínkovi atd., II. vývoj písemných památností města Mor. Ostravy, začínaje listinou, vydanou Karlem IV. r. 1362 městu Mor. Ostravě, a konče urbáři města a sousedních obcí, III. praehistorické nálezy na Ostravsku, IV. keramické výrobky lašského kraje a ukázky porcelánů a sklenic cizího původu, V. folklor lašského kraje, VI. a VII. městský nábytek různých slohů a sbírku různých starých hodin (okolo 150 kusů) domácí i cizí výroby, VIII. sbírku mincí, IX. sbírku řezbářských výrobků lašských kostelů a kostelních památností, X. lašské výšivky a čepce, XI. sbírku knoflíků (10.000), XII. sbírku průmyslových modelů tkalcovských strojů, XIII. přírodovědecká část musea obsahuje sbírku všech nerostů a herbář všech rostlin republiky Československé; sbírky přírodovědecké doplněny budou zvířenou kraje, XIV. **l e g i o n á ř s k é** oddělení chová četné památky české anabase Sibiří a odboje domácího i zahraničního, jakož i sbírku starších i novodobých zbraní.

Mimo to chová museum různé obrazy domácích malířů, památných budov a pohledů na města lašského kraje. S museem je spojen městský archiv, v němž vedle písemných památností města chovají se vyřazené městské registratury a knihy, sbírají se noviny vyšlé a vycházející nejen v Ostravě, ale i v kraji. Při archivu je vědecká knihovna (10.000 svazků), v níž se uschovávají prameny k dějinám kraje a literatura, pokud se týká města a kraje. Mnoho by se dalo ještě zachrániti a mnoho vykonati, kdyby bylo více času, porozumění a prostředků. Kulturu kraje tvoří knihovny, archivy, musea a školy. A Ostrava potřebuje těchto věcí jako soli, má-li býti pro národ nerozbornou hradbou na východě republiky. Praha i Brno jsou příliš daleko.

Krise moderního člověka.

U moderního člověka se předpokládá, že od dob Descarta je dokonale vyzbrojen rozumem a že při nejmenším dovede hodnotiti společenské krise se stoickým klidem: Nic nového pod sluncem. Dnešní člověk vlastně ve své empirické zvědavosti by měl míti nesmírnou radost, že octl se v době, která značí více než přechod ze století starého do nového. Veškeré známky v dění společenském nasvědčují tomu, že žijeme v době, kterou ne jedno století, ale celá řada století připravovala. Zdá se, jako by společnost po četných krisích myšlenkových a spekulativních, po době náhodného vývoje, se odhodlala k činu vědomě tvořit své vlastní dějiny. Jest těžko určit přesně kulturní situaci dnešního člověka. To ocenit náležitě pozdější doba. Přesto však možno zaznamenat některé duševní stavy naší doby, které jsou více než zajímavé.

Člověk, který prožil kus života před válkou a za války, a naučil se myslet, vyprovokován všemi těmi otřesy, najde v této době zhuštěné dějiny světa. Duševně sestaral, neboť doba po válce znamená více než postrčení ručiček na hodinách světových událostí. Obzvláště český člověk, posud nedokonale vyzbrojený, bez pozitivních zkušeností, byl ohromen. Odmyslíme-li si metodu vědeckého pozorování, tu náš člověk, který žil v době čtverylek, valčíků a rozšafného měšťáctví, najednou octl se v divokém rytmu poválečného jazzu, v obchodním chvatu a v novém svobodném prostředí. Po světové revoluci dostavilo se opojení, radost z rozbíjení starého světa, dychtivé stravování nových kulturních zážitků, vnikání západu, nových myšlenek a metod. Silný proud nového života rozbil staré hráze a dali jsme se radostně unášet s hlubokou nenávistí vůči starému světu.

Příroda z milosrdenství dává rychle zapomenout na prožití bolesti. Člověk zapomněl, proč a jakou bolestí byl donucen bořit starou budovu světa. Uprostřed shonu světových událostí svět mu unikl z rukou, opojení z negace vůči všemu starému zmizelo a přistihl se, že myšlenky jeho často zaletují do světa starého. Předválečný život, obsahující lyrismus jeho mládí, měl cosi, co těžko se najde v novém světě. Cesty života byly vyšlapány, logika stanovila postup myšlení a osud člověka byl určen s matematickou jistotou. Stačilo jen utrhávat plody pravdy na stromech života. Starý život měl svou formu, byl sjednocen starými zvyky, nebylo záhad, na vše byla odpověď.

Dnešní člověk nemá místa, kde by si odpočinul. Proto dovedeme pochopit revolučního Burkea, který brojil proti fran-

couzské revoluci: »Francouzi ruší stará zřízení a zvyky, aby zavedli přirozená a metafysická práva, a neuvědomují si, že tato práva (ač jsou opodstatněna) se odchylují v běžném životě od svého směru jako paprsek v hustém prostředí.« Musíme přiznat kus pravdy těmto slovům. Žijeme příliš na bojišti a nemáme klidu. Demokratická svoboda, osud myslícího člověka, rozboření starých systémů hospodářských a kulturních, vyžadují příliš mnoho sil od člověka, který neměl trainingu, ani víry a zkušeností. »Prožíváme cosi jako lidé v renesanci«, praví F. X. Šalda. Tenkrát byla krise v extensitě a nyní se propadáme do hloubky.

V nové době je cosi tragického jako ve všech velkých dobách. Zmizela krásná ukázněná forma goetheovské bytosti a nahrazena dravým proudem života. Zbořena byla stará kultura statická, v níž vůdce byl velitelem, jehož dav poslouchal se zbožnou oddaností. Nový život jest pohybem, v dějinách převládá dynamika, plastičnost společnosti a nebezpečí událostí. Člověk opuštěním starého Boha poznal, že musí spoléhati sám na sebe, že není úzkou, soběstačnou osobností, nýbrž produktem společnosti, s níž souvisí v minulosti i přítomnosti. Stojí v prudké řece a ne v rybníku dění. Proto dnešní osobnost musí připustit do sebe proud života, má-li být zachráněna.

Moderní člověk vyrůstal již dávno před světovou revolucí. Právě-li Lassalle, že revoluce nevzniká náhle, nýbrž rodí se dlouho uvnitř dějin, tu nový člověk měl svůj počátek dávno v 19. století. Nesporně pravdu má Götz, tvrdící, že rozbití starých forem se připravovalo již od 19. století, a to rozbitím osobnosti. Zdůrazňování podvědomí, přeceňování říše nutnosti, freudismus, byly příčinou rodu nového člověka. Podvědomí zvítězilo a vědomí bylo potlačeno již ve světové revoluci. Důsledek toho jeví se všude v umění, v politice a v krisi dnešního člověka. Zdánlivě pevná forma osobnosti se roztrhla pod tlakem života, který se nedal spoutat. Jest beze sporu, že stalo se tak k prospěchu lidstva. Běží o to, co nyní. Rozbití formy značí nespoutanost, nevázanost, úpadek a zoufalství. Je nutno hledati jednotící ideu, novou syntézu, v níž by osobnost našla své právo a klid.

Demokracie přinesla mnoho pravd, svobodu a nesmírné povinnosti. Nový člověk musí být především bojovníkem zápasícím o své já a tvořícím vědomě dějiny společnosti. Jestliže povrch dřívějších dějin byl uhlazen, značí nová doba nerovnost opačnou, než o jaké píše Montague při popisování středověku: »Lidé se různili šatem, ale vnitřek jich byl stejně chudý.«

Dnešek přináší rovnou vnějškovost, ale vnitřní přímo nevázanou rozmanitostí. Byla-li v dřívějším století forma, stát, církev a různé statky konečným cílem, nový člověk je správně degradoval na cenu prostředků. Jakýmsi konkrétním cílem

jest osvobození ducha, dle Engelse skok z říše nutnosti do oblasti svobody. Svobodný duch v nietzscheovském voluntarismu jest připraven k hnětení hmoty a tvůrčímu zápasu. Neběží však o zápas hrdiny jako izolované osobnosti ode všech. Svými kořeny tkví hluboko ve společnosti, srostlá s přítomností a minulostí. Proto nová osobnost, jak praví Šalda, má mít bohatou fluktuaci vnitřní nejsdělitelnější a nejiniciativnější. Nový vůdce je organisátor a ne velitel. Musí dovést nasytit chlebem zástupy, musí vyvolávat v život co nejvíce osobností nových. — V podstatě je to, co zve Masaryk stálým bojem býti lepším, kooperací všech se všemi, stálou nespokojeností se sebou samým a s okolím. Zhruba řečeno: nový člověk rozbitím vnějškovosti hodnotí více život, své zdraví a kulturu ducha, konec konců známé demokratické principy. Sám život dělá. A tvořit život jest úkol pouze pro bojovníka, který zná a dovede život hodnotit.

Autor »Bojů o zítřek« náležitě vykreslil úzkou souvislost bojovníka s tragedií. V hrubých obrysech možno doplniti obraz dnešní doby těmito slovy: Pohyb, neklid, nebezpečí, zápas, skepse a smrt. Jinými slovy něco podobného napsal Shelley v jistém hotelu do knihy cizinců: »Jsem filantrop, demokrat a ateista.« Zdaž se nevyzývá těmito hesly celá naše doba? Aneb vzpomene-li si na Senecovo líčení jeho doby: »Nespokojenost, zmítnutí ducha a neklid, najdeme opětne podobný ráz dnešku.

Jest skoro víc než samozřejmé, že moderní člověk, chce-li býti vítězem, musí míti pevný bod, o který by se opřel a na kterém by si občas odpočinul. Jen bláhový člověk se domnívá, že v prudké řece stačí pouze umění plovati. Odvaha, víra a určitá rozumová vypočítavost, training, jsou stejně důležitými faktory. A hledáme-li příčinu krise moderního člověka, nalézáme ji právě v těchto málo doceněných okolnostech.

Krise moderního člověka spočívá především v osobnosti. Nepochopení důležitých sociologických faktorů, kolektivismu a individualismu, vede k extrémům v obou směrech. Na jedné straně zoufalý solipsismus à la Stirner, na jehož nebezpečí dávno u nás upozorňoval Masaryk. Na druhé straně pak kolektivismus bez naděje, bez víry v osobnost a její cenu. Síla zástupů, moc podvědomí a osudovost vede přímo k mystickému mechanismu dění života. Historický materialismus jest pro osobnost daleko méně nebezpečný, než špatně pochopený élan vitale a freudismus. Záchrana osobnosti a tvůrčí činnosti spočívá na správném hodnocení vědomí a podvědomí individua a kolektivu. Dokonale formované individuum, disciplinované a stále připravené spotřebovat živý proud života a zástupů jest schopno obstát v boji. Konec konců není to nic jiného, než čemu říkáme živý poměr k člověku a společnosti. Slovo živý život nutno podtrhnout.

Má-li však společnost v tomto demokratickém světě ne-

klidu vytvořiti nový řád spravedlivý a ne despotický, chce-li formovat svou osobnost v naznačeném smyslu, musí mít to, co zval Hume »uniting principle«. A toho zdá se, že dnešní společnost nemá. Krise moderního člověka spočívá v nedostatečném klidu, v pochybovačnosti a v nevěře. Pro dnešek platí dvojnásob, co napsal Masaryk ve studii »Sebevražda«: »Despotismus může vládnout bez náboženství, svoboda nikoliv«. — V chaosu poválečných událostí není víry ani platonské, ani ušlechtilého voluntarismu Spencera. Proto není odpočinku a proto tolik touhy po návratu do starého světa a tolik různých bojů protichůdných.

Pochybovat sám o sobě a společnosti jest velmi nezdravou věcí. Vede k předčasné smrti všeho. Skepse jest jen tehdy oprávněna, je-li spojena s vírou v něco lepšího a je-li podnětem k novému vědění. Dnešní společnost žije v nezdravé skepsi, bez víry v lepší budoucnost. »A je-li pohled na skeptický národ smutný«, praví Tocqueville, »není nic hroznějšího, než národ nevědomý a nevěrecký zároveň«. Člověk osvobozený z říše nutnosti, dobrovolně se spravující a ukázněný ve svobodě, potřebuje dvojnásob víry než ve staré době. Vždyť tvoří revoluční činy, organizuje a zmocňuje se života. A tvořit bez víry jest totéž jako stavět bez plánu. Dnešní doba potřebuje moderního Platona a lepší pochopení našeho Masaryka.

»—«

Jar. Urban:

Zakletá vládkyně Klenova.

(Pověst z Valašska.)

Tiše šelestí listů na Klenovské hoře a pomalu plyne čas. Husté lesy, porosty a nebetyčné skály strmí k nebi. Balvany, které po staletí voda ohlodává, zžírá a drtí, nezdolně staví času tvrdé své čelo. Pomalu a jistě ničí slunce, vzduch a voda tyto obrovské přírodní kolosy. Gigantskou práci však vykonávají musí přírodní tyto živly ještě mnohá staletí. Skály a balvany nevzdají se, dokud neuplyne jejich doba zkázy. Ostře ční k obloze a vrcholky jejich jako by střežily Klenovskou horu. — Však střeží skutečně.

V dávnou, půltisíce roků pevný hrad strměl na skalách, kolem tvrdé hradby jej obepínaly, hluboké příkopy a valy střežily jej. Nezdolné bašty ze žulových balvanů a vysoké věže chránily nádherné komnaty hradního obydlí. Tyrsus a Krasava obývali nádherné pokoje, majíce kol sebe strážce a služebné. Na hradbách čtyř zbrojnošů střežily pilně svěřený jim hrad. Ukrutné tresty čekaly na ty, kdož by nedbali příkazů vládců Klenova. Hladová věž s okrouhlými, chladnými zdmi viděla mnohé v podzemí umírat a slyšela poslední slova kletby. Vládcové klenovského hradu neznali lidskosti a práv, člověk byl nulou, kterou bylo lze snadno zničit.

Veselí a radovánky vládly na Klenově. Mnohé však smutné oko okolních robotníků pohlíželo chmurně na klenovský hrad, kde tyran

vládl. Hluboké lesy slyšely bezmocné stesky a vídávaly tajně sevřené pěsti svírat se hněvem a tichou kletbou. Vládce Klenova tyransky zacházel s robotníky a krutě trestal nejmenší přestupky. Hladová věž chladně přijímala nešťastné ubožáky. A paní jednala nejinak. Mnohé kletby a vzdechy umírajících nesly poslední slova zatracení vládcům Klenova. Kletby se hromadily a rostly k nebi, a když Krasava jednou hledajíc klíč, který měla v pase, vyřkla osudová slova: »Ať se hrad propadne«, splnily tajemné síly kletbami žádaný úkol a hrad zmizel v zemi. A nikdo ho již více neuzřel.

Poslední vládkyně nezemřela však přirozenou smrtí, ale je kletbou určena na dlouhé časy, aby žila v podzemí a tyran aby se věčně trápil. V šerém přítmi podzemního hradu žije Krasava v zakletí. Smutné její oči zádumčivě často pohlížejí v krásné valašské lesy.

Snivě a bez naděje plyne jí čas. Měsíční svit, proniknuvší mezi stále kamsi spěchajícími mraky, ozařuje lehou postavu v nočních umách. V ohromných skalách Klenova, v ledových síních hradu prochází se smutně, marně čekajíc na vysvoboditele. Vše vidí a cítí, že ve světě vládne věčná odplata. Nelítostná smrt nebyla by jí ničím proti kletbě. Zakletou může vysvoboditi, kdo pokládá se za šťastného a spokojeného, člověk prostý a spravedlivý, který by přijal klíče od ní a tím sňal s ní kletbu.

Sero přikrylo lesy, večer se tiše přikrad. Paní opět dlí ve skalách. Pohlíží v dál a čeká... Noc rozestřela svoje stíny a jen měsíček prokukuje mračny. Svit jeho obrazí se ve skalách a pestří kraj. Krasava stojí mezi nejvyšším vrcholkem na Zámčisku a pak usednuvši snivě pohlíží v kraj. Ticho a smutno je kolem. Vše spí, i šumot stromů zaniká. Dlouho tak Krasava dlí, až znavena usne.

Veliké a záhadné jsou klenovské skály. V tu noc, kdy paní v bílém rouše usnula ve skalách, zbloudila jedna žena z blízké vesnice, jakoby nějakou mocí mámena na Klenově. Usedla a též usnula. Když se před půlnocí probudila, hledala cestu aspoň k nějakému obydlí. Přišla až v místa, kde bílá paní usnula. Tichými kroky a šustotem listů probudila se Krasava a zaradovala se. Hle, snad přichází vysvoboditel. Stanula Krasava a plné měsíční paprsky ji ozářily. Vztáhla ruce proti příchozí, aby se nelekla a čekala. Paní pokročila k příchozí a promluvila: »Vítej, vysvoboditelko! Není se ti třeba mne báti, jsem paní — vládkyně Klenova. Přístup blíže a tímto klíčem odemkni, prosím, podzemní komnaty hradu«.

Žena však přece se zdráhala vzít klíče a jít s ní. Tu Krasava klekla před ženou, snažně ji prosíc o vysvobození. Avšak marně, neboť žena, bojíc se, že jí snad duch hodlá připravit o život, odešla. Zalkala Krasava, zašustěly skály a šumot stromů lítostivě přikryl svými stíny nešťastnou paní, která tak snadno mohla býti vysvobozena. V pláči a hoři prodlela tu noc v klenovských skalách.

Dlouho se žena nikomu nepochválila, co zažila v Klenově. Když však jí tížilo svědomí, svěřila se s tím svým dítětem, které však nikdy na Klenov v noci nešly. Tak žije Krasava v podzemním hradě a často šedé skály Klenova jsou jí družkami v nočním čase. Krasava pohlíží k nebi a marně čeká na vysvoboditele.

Z NAŠICH A PRO NAŠE ORGANISACE

Ze schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko. 11. září t. r. konala se první poprázdňinová schůze Kulturní rady pro širší Ostravsko jako Krajského ústředí osvětových sborů v Mor. Ostravě za účasti 19 zástupců okresních osvětových sborů a jiných vzdělávacích korporací v Kulturní radě zastoupených. Po provedených volbách výkonného výboru a Kuratoria Masarykovy vyšší školy lidové podán byl referát o činnosti pro podzimní období tohoto roku. Program MVŠL ohlašuje 74 večerní kursy a školy. Dále uspořádáno bude 6 hudebních večerů, 5 přednáškových a debatních večerů, dále 4 přednášky našich a cizích spisovatelů o sobě a 3 přednášky universitních profesorů. Z cizích řečníků budou pozváni: univ. prof. Dr. Bláha, univ. prof. Dr. Zavřel, Dr. Woldřich, prof. vys. školy zemědělské Bayer, redaktor Peroutka, K. Čapek, literární kritik Piša, spisovatelé Vrba, Medek, Gregor-Tajovský a polský básník Jul. Tuwin. Bude zřízena půjčovna diapositivů, pro kterou bude pro nastávající období objednáno 14 přednáškových serií a 14 pohádek pro děti, pracuje se na novém seznamu řečníků a přednášek. Knižní akcí, z jara tohoto roku podniknutou, bylo doposud sebráno 1.746 knih, z nichž bylo 715 vázaných, ostatní nevázané. Nevázané knihy byly dány do vazby a jakmile budou svázány, budou rozděleny do okresní knihovny v Hlučíně, do obvodové knihovny v Jablunkově, Čes. Těšíně, Orlové, Nov. Jičíně, Opavě a okresním osvět. sborům ve Vsetíně, Krnově, Vítkově, Frenštátě a Frýdku. — S povděkem kvitován byl dar p. vrch. báň. insp. inž. J. Folprechta mineralo-petrograficko-praehistorické sbírky, jež byla věnována zdejšímu městskému museu. Bylo rozhodnuto uspořádati koncert houslistky sl. Cittové a 200. koncert Skalickeho smíšeného sboru. — Bude vydáván VIII. ročník »Černé země«. — 4. října bude slavnostním způsobem vzpomenuo desetiletého trvání Kulturní rady, při kteréžto příležitosti bude přednáseti univ. prof. Dr. Bláha na téma: »Vzdělání a štěstí«. — Na konferenci vyšších lidových škol do Brna delegováni za MVŠL prof. Rud. Tlapák a prof. Dr. Fr. Král. — K své žádosti byly do Kulturní rady přijaty jako mimořádní členové Skalický smíšený sbor a Svaz čsl. mládeže soc. pro XIV. župu. — Podrobnou debatou o nastávající činnosti ve venkovských okresích a zvláště na Těšínsku schůze byla ukončena.

Půjčovna diapositivů při Kulturní radě bude fungovati i letos a bude půjčovati přednášky se světelnými obrazy místním osvětovým komisím a jiným vzdělávacím spolkům našeho kraje za těchto podmínek: Výpůjční poplatek obnáší 10 h za jeden obrázek. Přednáška budiž osobně v kanceláři KR den před promítáním vyzvednuta a den po promítání zase do kanceláře odvezena. Den přednášky budiž ústně neb písemně včas zamluven. K dispozici budou do konce tohoto roku tyto přednášky: Na říjen: R. Hofmeister: Počátky vzdělanosti lidské (94 obr.), J. Malý: Indie (123 obr.). Na listopad: Dr. B. Mendl: Alžír — Tunis (55 obr.). Zd. Deyl: Inteligence zvířat (106 obr.). Na prosinec: Zd. Deyl: Od louče k chloubkovce (79 obr.). A. Červený: Krásami českého severu (62 obr.). Na leden: A. Vopršalová: Vzorná domácnost (125 obr.). Fr. Beneš: Za půlnočním sluncem (128 obr.). Na únor: Fr. Beneš: Tři perly Italie (128

obr.). Dom. Filip: Pohádka lesa (109 obr.). Na březem: Dr. J. Král: Polsko (130 obr.). Zd. Deyl: Práci a povinnosti k štěstí lidstva (84 obr.). Na duben: Dr. J. Král: Podkarpatská Rus (120 obr.). Dr. Sobota: Americké národní parky (132 obr.). Kromě toho možno si kdykoliv půjčiti přednášku prof. R. Tlapáka: Západní Sibiř a země a život Kirgizů (80 obr.), nebo diapozitivy bez přednášky k výkladům o dějinách umění výtvarných (100 obr.). Naše půjčovna má také k dispozici po celý rok 2 přednášky zdravotní: »Boj proti tuberkulose« (57 obr.), při jejichž zapůjčení obdrží vypůjčovatel žádaný počet plakátků. Na každý měsíc budou též k dispozici dvě série pohádek pro děti.

Osvětovým referentem při Krajském ústředí osvětových sborů v Mor. Ostravě byl ministerstvem škol. a nár. osvěty jmenován prof. Rud. Tlapák a jako obvod působnosti stanoven má obvod bývalé župy moravskoostravské a českotěšínské. Týž žádá, aby jednatele OOS zaslali mu, pokud tak ještě neučinili, dotazníky o osvětové činnosti a aby oznámili datum schůze jednatelů MOK, již by se chtěl, pokud mu to bude možno, účastnit.

Samosprávné kursy. Po nových volbách bylo by účelné, kdyby OOS uspořádaly pro nově zvolené členy obecních zastupitelstev samosprávné kursy, při jejichž pořádání přihlížeti jest k výnosu mšano ze 13. ledna 1922, číslo 105.972/21. Kde by se snad nedaly uskutečnit souvislé kursy podle osnovy zmíněného výnosu, zařadte do svého vzdělávacího programu aspoň několik přednášek z tohoto oboru. Pokud by si OOS nevěděly rady s obstaráním řečníků, obraťte se na Krajské ústředí osv. sborů v Mor. Ostravě.

Zdravotní péče. Při sestavování vzdělávacího programu pro nastávající období je třeba věnovati obzvláštní péči poučování o důležitosti zdraví a o tom, jak si je zachovati. Požádejte o součinnost lékaře a sociálně humánní spolky! Postavte se do boje proti tuberkulose, vyžádejte si od KÚOS v Mor. Ostravě přednášky se světelnými obrazy o boji proti tuberkulose! Někde bude také třeba všimati si otázky sexuální, zvláště u mladých lidí. ZÚOS v Brně (Falkensteinerova ulice) vydala pěknou přednášku prof. J. Almkvista ze Štokholmu, přeloženou MUDr. J. Obrtem o tomto problému. Objednejte si ji a rozšiřujte ji jako leták! Přednáška má 3 strany velké osmerky.

Podpora při pořádání XXI. Dětského dne. Česká zemská péče o mládež v Brně pořádá v době od 1. října do 8. listopadu t. r. v zemi Moravskoslezské XXI. Dětský den za součinnosti Okresní péče. Ideově koná se Dětský den pod zorným úhlem dítě — rodina, jest připojen úmyslně ke Dni svobody a Památce mrtvých a začleňuje se tak do rámu občanské výchovy. OOS žádáme, aby pořadatelstvo Dětského dne na území své působnosti co nejvíce podepřely a při vzdělávacích akcích v té době pořádaných důležitosti a významu ochrany čsl. mládeže vzpomněly. Zařadte v tu dobu do svého programu přednášky z oboru sociálně-zdravotní péče o mládež, vybiďte občanstvo, aby v Den svobody a Památky mrtvých nějakým darem přispělo ve prospěch Dětského dne!

Schůze Zemského ústředí osvětových sborů, pořádané 13. září t. r. v Olomouci, zúčastnili se zástupci všech 5 Krajských ústředí osvětových sborů moravských, za mšano byl schůzi přítomen vrch. min. komisař Dr. Kovář, za MLÚ tajemník Hrudíčka. Na schůzi referoval o dosavadní činnosti v roce 1931, z níž plného uznání zasluhuje péče ZÚOS o povznesení stavu obecních knihoven, jednatel E. Vitek, zprávu pokladní podal pokl. Humpolík a o činnosti jednotlivých krajských ústředí osvětových sborů a o plánech osvětové

práce ve svých krajích podali zprávu jednotliví jednatele KÚOS (za KÚOS v Mor. Ostravě jednatel R. Tlapák). — Zástupce mšano upozornil hlavně, aby po provedených obecních volbách byly v okresích pořádány samosprávné kursy a aby se s novým ustavením OOS a MOK počkalo na příslušné pokyny mšano. — Debata o programu nastávající osvětové práce, v níž zvláště byl zdůrazňován požadavek plánovitosti veškeré práce, byla schůze ukončena.

Knihovnický kurs ve Valašském Meziříčí byl pořádán pěti OOS v srpnu v kreslírně měšťanské školy dívčí za účasti 24 kursistů, z nichž byly 3 ženy a 1 Polák. Přednášeli: ministerský taj. R. Balaš, měst. knihovník z Jihlavy J. Rambousek a profesor z Mor. Ostravy Dr. V. Martínek. Závěrečným zkouškám byl přítomen min. rada Ant. Matula za ministerstvo vyučování; všichni kursisté absolvovali s úspěchem. Potěšitelno je, že mezi nimi byli i horliví nadšenci, kteří neměli vzdělání středoškolského a chtěli nabýti praxe pro svou osvětovou činnost ve valašských obcích.

OSVĚTOVÝ A KULTURNÍ VĚSTNÍK

Sbírejte dále lidové písně! Sušil, Bartoš, Vyhlídal, Mojžíšek, Salichová Myslivec... vykonali velmi záslužnou práci, že sebrali na širším Ostravsku několik set lidových písní. Nejvíce se nasbíralo v okolí Bruzovic a Velké Polomé, v rodném kraji Mojžíška a Salichové, méně již na Příborsku a vůbec v celém území od Ostravy po Hostýn a Přerov. Z této oblasti hlavně Kopřivnice poskytla sběratelům cenné lidové písně, ale od té doby, kdy se tam sbíralo, uplynul již celý lidský věk. Na Hranicku již od činnosti Sušilovy nebylo sběratele a Sušil sám zapsal tam jen několik písní. Letos učinila jedna rodina, jež tráví každé prázdniny v Černotíně u Hranic, zajímavou zkoušku s písněmi nasbíranými ve Slezsku a ukázalo se, že velká část jich jest i tam známa, některé ovšem s různými varianty nebo dokonce se zcela jinými texty. Zato objevily se tam písně, dosud nikde nezapsané a jinde (kromě Hranicka) neznámé. V měsíci srpnu bylo tam zapsáno 190 písní, které zpívali starší lidé s obdivuhodnou pamětí. Nejméně polovice z nich jest velmi melodická a oběma sbírajícím do té doby neznáma. Zapisovány byly písně velmi rychle. Jeden z pisatelů psal jen texty (těsnopísně), druhý pak stačil zapsat ve zpívané tónině noty. A tak sebralo se v jedné malé farnosti (Černotín a Hluzov) během srpna 190 písní a svatebních popěvek. Několik z nich je variantů, několik patří k písním kramářským (byly zpívány z tištěných »špaličků«, svého času neobyčejně oblíbených), zapsáno i několik valčíků. Podobné písně ovšem do pečlivého výboru národních písní nepatří, ale nelze jich také odmítati, poněvadž je lid velmi rád zpívá. I když je podobných písní snad třetina, vždy ještě dostaneme nad 100 písní velmi cenných, dosud nikde nezapsaných. Najde-li se dnes v jedné obci tolik písní, což potom v celém kraji! Starších lidových zpěváků jest i v dnešní době, kdy se píše o úpadku lidové písně, dosti. Materiál sebraný předložen byl Kulturní radě, pak v kanceláři Slezské Matice osvěty lidové na Slez. Ostravě, a tam uznáno ustaviti volné sdružení pro sbírání národních písní. Jsou v něm zastoupeni: za Kulturní radu prof. R. Tlapák, za Slez. Matici taj. Ant. Hořínek, za Sokolské pěvecké sdružení jeho předseda Jaromír Pinkas, starosta slezsko-ostrovský, za Opavsko prof. Fr. Myslivec, za Frýdecko a Místeco odb. učitel

Č. Gardelka a p. J. Karkoška, za Hlučínsko ředitel Karel Hruška z Kravař. Doufáme, že pomocí všech matičních odborů a všech osvětových sborů a místních osvětových komisí tuto sbírku 190 písní značně rozšíříme. Běží o to, najít ve všech krajích, kde se dosud málo sbíralo (zejména na Hlučínsku a Novojicku), ty staré lidi, kteří se pamatují, jak se zpívalo na svatbách a u muzik v době, kdy se na př. ještě netančila Beseda a kdy se ze škol nešířily národní písně, tedy někdy před 50 lety. Starodávné tance a starosvětské písně znají někde i docela mladí hudebníci, kteří se často do Ostravy dostanou. Nechť se zastaví v kanceláři Matice (stará radnice na Slezské Ostravě). Právě se dovídáme, že v jedné dědině zná 70letý stařeček mnoho popěvků a svatebních zvyků. Pojede se k němu. Prosíme okresní osvětové sbory i místní osvětové komise, odbory matiční, Národní jednoty a jednotlivce, aby oba podepsané upozornil na tyto lidové zpěváky a aby do matiční kanceláře na Slezské Ostravě posílali ony písně národní, vojenské, svatební, taneční a pod., o kterých myslí, že dosud nebyly tištěny. — Ant. Hořínek, taj. MOL. — Vilém Vavřík, řed. m. šk.

200. koncert Skalického smíšeného sboru uspořádán bude v M. Ostravě v Domě umění v sobotu 17. října o 20. hod. péčí Kulturní rady pro širší Ostravsko. Pořad koncertu je tento: Jan Poloch: Bezkyde, Bezkyde. 1. B. Vendler, Pod starým praporem. Smíšený sb. 2. J. Nešvera, Moravě. J. B. Foerster, Píseň lidu. Muž. sb. 3. J. Jindřich, Moravské písně. Alt. Pí Vlasta Paskovská. 4. J. Bartoník, Smir. Jar. Kříčka, Slovenčina. Žen. sb. 5. Rudolf Wünsch, Ve Frydku na rynku. Smíš. sb. 6. R. Wünsch, Nove písničky. Smíš. sb. 7. E. Axmann, Ked já smutný půjdem. E. Axmann, Já mám svou panenku. Muž. sb. 8. Vit. Kment, Zpívaj, slavičku... Baryton. Prof. Jind. Liška. 9. Ot. Šín, Slezské písně. Ženský sb. 10. St. Pokorný, Tři národní písně. Smíš. sb. Sbory diriguje Č. Gardelka, u klavíru Vit. Kment.

K posmrtné výstavě legionářského malíře Břetislava Bartoše. V obecním domě byla včera zahájena výstava obrazů akad. malíře Břetislava

Bartoše, který zemřel před 5 lety. Malíř Bartoš se narodil 7. května roku 1893 ve Frenštátě na Moravě jako syn malíře pokojů. Již jako dítě pokoušel

se o ilustrace na čítankové náměty a jako žák III. třídy měšťanské školy namaloval na bájeslovný motiv »Ondráš a Juráš« obraz. Proto byl dán na akademii umění v Praze, kde byl žákem Bukovace, Schwaigra a Pirnera. Brzy na sebe upozornil jako portrétista a jeho portréty »Stařenka«, »Žena umělcova« a zvláště »Autoportrét« ukazují na vliv Rembrandtův a Van Goghův. Vynikajícího uplatnění došla jeho tvorba za pobytu v italských legiích, kde vytvořil řadu alegorických obrazů, jejichž náměty, jmenovitě náměty obrazů »Za svobodu«, »Pro cizí zájmy« a »Serbie« velmi posilovaly myšlenku národního odboje. Po svém návratu do vlasti vytvořil ještě řadu obrazů s náměty, jež mu dal život rodného kraje. Z prací z této doby, z nichž uvádíme »Píseň práce«, »Peklo práce«, »Horníky« a »Žně« je nejpůsobivější »Revoluce« svými sociálními motivy. —

Oslava desítiletého trvání Kulturní rady pro širší Ostravsko bude uspořádána v Domě umění v Mor. Ostravě v neděli 4. října o 10. hod. dopolední s tímto programem: 1. Zahájení a uvítání hostů předsedou řed. J. Švábem. 2. Skalický smíšený sbor: Dr. Ot. Zich: »Modlitba na Řípu«. Smíšený sbor. 3. Přednáška univerzitního profesora Dr. In. A. Bláhy: Vzdělání a štěstí. 4. Referát jednatele prof. R. Tlapáka o dosavadní činnosti. 5. Projevy hostů. 6. Skalický smíšený sbor: Jar. Kříčka: »Jen dál!« 7. Zakončení. Vstup volný. Program bude vysílán rozhlasem.

Otevření městského musea v Mor. Ostravě. V neděli 4. října o půl 12. hod. dopol. bude městské museum, znovu instalované v místnostech staré ostravské radnice, slavnostně předáno naší veřejnosti.

Radiový přenos z Domu umění. Péci zdejší odbočky Radiojournalu zřízen byl radiový přenos z Domu umění v Mor. Ostravě, takže si budou moci majitelé radiových přijímacích stanic důležitější osvětové podniky v Domě umění pořádané poslechnouti.

Přednáška o Sovětském Rusku. Na 10. října t. r. večer podařilo se pro Mor. Ostravu získati prof. brněnské obch. akademie L. Zwacha, jenž bude přednáseti v Domě umění o tom, co viděl a zažil v Sovětském Rusku při své studijní cestě, kterou do Ruska o letošních prázdninách podnikl. Přednáška bude doprovázena 150 světelnými obrazy.

Pořad uměleckých výstav v Domě umění na rok 1930/31 stanoven takto: Po výstavě akad. malíře Bansagiho následuje výstava akad. malíře Dobrinova (do 29. X.), pak Mor.-slezského výtvarného sdružení (do 18. XI.), akad. malíře Mervarta (do 9. XII.), spolku »Kunstverein« (do 14. I. 1932), akad. malířky Rožánkové-Drábkové (do 4. II.), akad. malíře Kavana (do 24. II.), akad. malířů Nikolova a Dobřeva (do 9. III.), akad. malíře Piseckého (do 30. III.), spolku »Kunstverein« (do 28. IV.), akad. malíře Choděry (do 19. V.). Jest jen na obyvatelstvu našeho kraje, aby výstavám věnovalo náležitou pozornost a Dům umění navštěvovalo. Též správy škol by si měly uvedeného programu povšimnout a svěřené jim žactvo aspoň na významnější výstavy zavést.

Otakar Bystřina. Nedlouho po svých sedmdesátých narozeninách zemřel v zátiší na Ostravici, kam se uchýlil mezi milované hory ke sklonku svého života, rázovitý moravský humorista Otakar Bystřina, pravým jménem Dr. Ferdinand Dostál, dlouholetý a populární advokát v Novém Jičíně, rodák z hanáckých Věrovan. Svému hanáckému rodnému prostředí zůstal věren v některých svých veselých knihách, ač jeho temperament byl vznětlivější, hybnější, než se obyčejně přičítá povaze hanácké. Vlastně by bylo správnější mluvit o spisovateli pouze moravském, neboť jeho tvorba kreslí i jiné kraje

Moravy; tak jeho počáteční náladové a dojaté črty »Na vsi« a rozmarná kronika »Súchovska republika« jsou položeny většinou do slováckého zákoutí na hranice Moravy, kde prožil Bystřina veselé i strádající studentské roky. Rovněž jeho kniha »Pápení«, jež se v novém vydání jmenuje »Přes tři řeky«, se neomezuje na látky hanácké, ale svérázným, často drsným humorem zpodobuje i lidi valašské a lašské. A také obsáhlá kniha lidopisných dokumentů »Jak se naši škádlivají« sbírá svou bohatou a šprýmovnou látku ze všech končin moravských. Ale ovšem příznačné a základní jeho práce jsou vzaty z života hanáckého: jsou to rozmarné »Hanácké figurky« o lidech veselých i pošetilých a »Hanácká legenda« se zřejmým steskem, jak se někdejší svéráz hanáckého kraje ztrácí. Dr. Dostál-Bystřina byl živým zájmem a četnými přátelskými styky spjat s moravským světem výtvarnickým; známo jest jeho dlouholeté přátelství s Úprkou. Byl také několik let předsedou Moravského Kola spisovatelů.

LIDOVÉ ŠKOLY

Masarykova vyšší škola lidová v Mor. Ostravě vydala program přednáškových cyklů a kursů pro podzimní období školního roku 1931/32, jež se začne 1. října a potrvá do 19. prosince t. r. Program obsahuje 7 přednáškových cyklů všeobecně-vzdělávacích, a to: Moderní člověk a příroda, Vlastivědné výklady o našem kraji, Od slunné Adrie k polárním ledovcům, Populární výklady z vědy o životě, Vybrané kapitoly z práva obchodního a směnečného a z oboru pozemkových knih, Infekční choroby jako úhlavní nepřátelé lidského zdraví, Základní práva občanská, dále 4 kursy výtvarné a hudební, 7 kursů technických, 17 kursů obchodních a živnostenských, 29 kursů jazykových, 8 kursů speciálních a 2 kursy večerní měšťanské školy. Zápis do těchto kursů původně ohlášený do konce září byl prodloužen do 10. října. Zapisuje se v kanceláři MVŠL v Domě umění.

Přednáškové a debatní večery Masarykovy vyšší školy lidové budou konány v Domě umění v Mor. Ostravě s tímto programem: 10. X. Profesor L. Zwach z Brna: Co jsem viděl a zažil v sovětském Rusku (se světél. obrazy). 24. X. Redaktor F. Peroutka: (O přednášku se vyjednává). 14. XI. Prof. Dr. O. Herink: Moderní fyzikální světový názor. 28. XI. Redaktor a spis. K. Čapek: (O přednášku se vyjednává). 12. XII. MUDr. Slabihoudek: Je genius normální? Začátek večerů vždy o 20. hodině.

Hudební večery MVŠL budou pořádány pod vedením hudebního skladatele prof. hudby Milana Balcara v Domě umění. Program jich je tento: 3. X. Dvořákův večer (na paměť 90. výročí narození). 17. X. 200. koncert Skalského smíšeného sboru. 7. XI. Večer německé hudby. 21. XI. Večer bulharské hudby. 5. XII. Večer Filharmonického sdružení mor.-ostravského. 19. XII. Večer houslových sonat.

Lidová škola v Mor. Ostravě-Vítkovicích vydala program svých večerních kursů, obsahující 8 kursů jazykových, 2 kursy početní, 3 kursy obchodní, 4 speciální kursy pro žáky a 2 kursy večerní měšťanské školy. Zápis byl ohlášen do 21. září.

Nákladem Kulturní rady pro širší Ostravsko. — Zodpovědný redaktor prof. Rud. Tlapák. — Tiskne Lidová knihtiskárna (Štěpánek a sp.) v M. Ostravě.

Moderní, teplé a
praktické svetry
pro zaměstnání
i sport
Zhotovujeme též
dle míry!

v odborném závodě

JIRKA ADLER
Svetra
PLETENÉ ZBOŽÍ JAKÉ MÁ BYTI

(dříve »Blanica«)

MOR. OSTRAVA u nového kostela

Stavební společnost

Lad. Pokora a Jos. Skala
(majitel Ing. Arnošt Frischer)
v Mor. Ostravě

poskytuje stavební porady, provádí veškeré práce stavitelské a inženýrské, do-
dává cementové zboží, vysušuje dle zvláštního systému vlhké zdivo domů.
Informace zdarma!

Kožíšínové pláště

veškeré druhy kožíšín na ozdobu

podzimní pláště
dle posledních modelů

v ohromném výběru,
bezkonkurenční ceny,
za příznivých
platebních
podmínek

Junger

M. Ostrava,
Tyršova 22
Brno,
Jesuitská 3

KOŽIŠNICTVÍ
DÍLNA PRO OPRAVY
JUNGER & SPOL.

C.0021347

Živnostenská banka

filiálka v Mor. Ostravě

provádí

veškeré bankovní obchody doma i v cizině

Telef. čísla 36.00, 36.01, 36.04, 36.05, 36.06

**Centrála
v Praze**

Akciový kapitál a rezervy Kč 694,000.000

Svépomocí k osvobození konsumentů!

Každý uvědomělý dělník a úředník, každá
spořivá hospodyňka, každý přítel hospo-
dářského povznesení pracujícího lidu
z kraje ostravského má býti členem

největšího českoslov. konsumního družstva

»Budoucnost«

v Mor. Ostravě

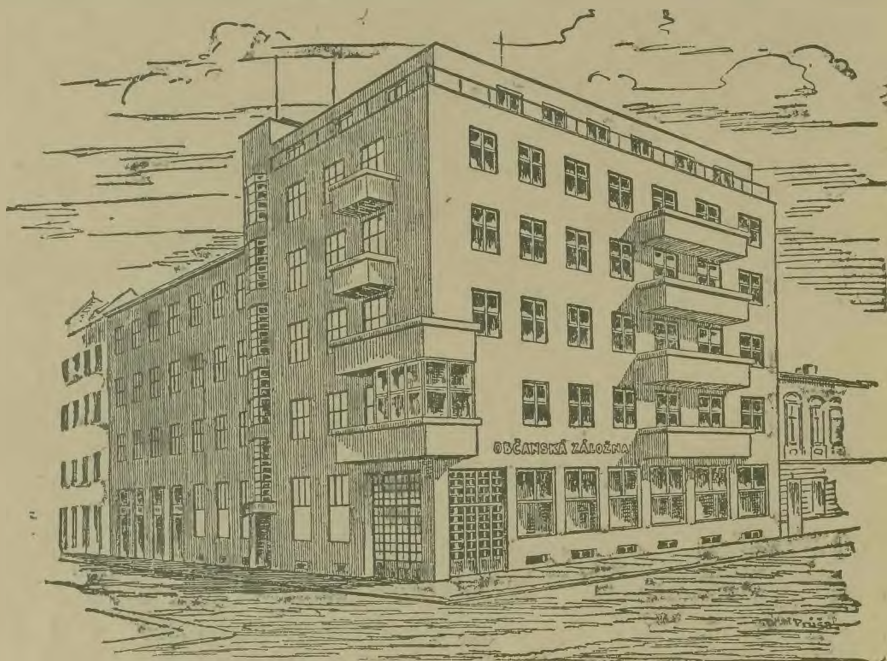
Zápisné 5 Kč. — Závodní podíl 100 Kč. — Může býti splácen
po částkách. — Příhláškové blankety v každé výdejně

Užívati novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů
v Opavě čís. 28.011-III-1924 ze dne 13. září 1924.

ČERNÁ ZEMĚ, časopis lidově výchovný, vydává Kulturní rada pro širší Ostravsko v Mor. Ostravě. Vychází jednou měsíčně kromě prázdnin a předplácí se ročně 14 Kč, číslo za 1.40 Kč. Řídí profesor Rud. Tlapák. Za redakci odpovídá Rud. Tlapák, profesor v Mor. Ostravě. Administrace v Mor. Ostravě, Švabinského ulice.

OBČANSKÁ ZÁLOŽNA V MOR. OSTRAVĚ

jeden z nejstarších místních peněžních ústavů, přesídlila dnem 12. t. m. do paláce, který vystavěla na rohu Purkyňovy a Reální ulice, na pozemku, na němž stávala dříve městská čítárna.

Ke stavbě nového domu rozhodla se záložna z toho důvodu, že dosavadní její úřadovny nemohly postačiti stále vzrůstající agendě.

Nové úřadovny záložny jsou vybaveny moderně a vkusně, avšak bez veškerého zbytečného přepychu. Jsou účelně rozděleny, zejména dvorana pro obecnstvo je umístěna velmi vhodně a vyřešena tak, že svou rozsáhlostí umožňuje pojmouti i větší návaly obecnstva, zajišťujíc při tom úplně diskretní styk s úřednictvem. Pro bezpečné uložení peněz a deposit je postavena pancéřová síň, vypravená všemi vymoženostmi moderní techniky. Pro důvěrná jednání jsou zvláštní místnosti.

Pro kanceláře záložny bylo využito pouze přízemí rohového domu, kdežto všechny ostatní poschodí a celá druhá budova jsou pronajaty tak, že výnos nájemného postačuje plně k úrokování a umořování stavebního nákladu.

Vklady tohoto ústavu dosahují dnešního dne částky Kč 83,000.000.—, rezervní fondy pak částky Kč 6,125.000.—, mimo značné rezervy, které má záložna ve svých nízko oceněných realitách a jiných aktivech.

Občanská záložna v Mor. Ostravě řadí se svým rozsahem mezi nejmohutnější peněžní ústavy toho druhu v zemi Moravskoslezské a vzhledem k jejímu obezřetnému a cílevědomému vedení těší se všeobecné důvěře celého kraje.

ČERNÁ ZEMĚ

Číslo 3. Mor. Ostrava, 1. listopadu 1931. Ročník VIII.

Dr. In. Arn. Bláha:

Vzdělání a štěstí.

(Přednáška, proslovená při oslavě 10letého trvání Kulturní rady pro širší Ostravsko.)

Začíná se jako v pohádce: Žil kdysi dávno na východě jeden moudrý král. A ten král měl mocnou říši, měl slávu, měl moudrost, měl moc, měl lásku mnohých krásných žen. A přece nakonec řekl: Vanitas vanitatum et omnia sunt vana. Marnost nad marnost a všechno je marné. A nechtěl bych jít ani do těch dalek prostoru a času pro svůj příklad. Chtěl bych jít jen k onomu největšímu ze všech literárních děl velkého myšlenkového století, ke Goethovu Faustovi — největšímu proto, že — jak praví sociolog — mistrovským způsobem řeší otázku: Jakou cenu má život? V čem máme hledat štěstí života? Smělé a dobrodružné výboje rozumu nechaly Fausta hladovým a blízkým sebevraždě. Smyslná láska, krásy umění, půvaby bohatství, moc a sláva, to vše nedovedlo mu připravit ani jediný okamžik uspokojení, jemuž by mohl říci: »Verbleibe Augenblick, du bist so schön.« »Okamžiku, prosím, posečkej, jsi tak krásný!« Jestli tedy ne moudrost a vzdělání, jestli ne krása a sláva, jestli ne moc a bohatství, v čem je tedy odpověď na otázku sfingy, jež musí býti zodpověděna, chce-li člověk šťastně a spokojeně žít?

Položil jsem si také za téma otázku poměr vzdělání a štěstí. Proč tedy lidovými, proč přednášky, proč knihy, proč lidové akademie, když přece ani všechna moudrost Šalomounovi, ani všechna učenost Faustovi neodkryla tajemství smyslu života, nedala mu napít se ze zdroje čistého lidského štěstí? Či jaký je konec konců smysl všech těch let, ztrávených ve školních lavicích, všech těch nocí, probdělých nad knihami, problémy, přístroji, všech těch nesčetných nocí, ukradených odpočinku, zábavě, požitku? Zdalíž za vším tím chvatem lidských myšlenek, za všemi těmi dobrodružnými výpravami lidského rozumu, za vším tím nenasytým ponořováním se do hloubek myšlenkových moří, za vším tím spěním, hledáním, nalézáním, objevováním neskrývá se věčná odpověď na věčnou otázku po lidském štěstí? Šalomoun odpovídá: marnost nad marnost, Faust odpovídá sebevražedným gestem. A přece se mýlil Šalomoun i Faust. My dnes víme, že je ve vzdělání štěstí. Ovšem víme také, že není štěstí jen ve vzdělání. Vele-

bí-li Sokrates, Plato, Aristoteles, Leibniz, Spinoza, Mill a jiní radost poznávání jako nejvyšší štěstí, tedy snad nemají obecně pravdu, poněvadž nelze, aby vedle nich byla znevážena radost, jakou Beethovenovi či Smetanovi skýtala hudba, či Leonardo da Vincimu, Slavičkovi, Štursovi zrak, když tvořili svá umělecká díla. Poznání je funkcí rozumu, hlavy. Ale rozum, hlava, to není celý člověk. Jsou tu i žiznivě smysly, praktické pudy, umělecká fantasmie, neukojené srdce, celý svět lidských zájmů, a to všecko se nevejde do rozumu. Je-li rozumu svět předmětem poznání, tedy i těmto všem složkám lidské osobnosti je něčím svět. I to vše má své potřeby, i to vše chce být něčím naplněno. A poněvadž člověk nežije jen rozumem, nýbrž celou svou osobností, tedy je-li poznání funkcí rozumu, je štěstí funkcí celé osobnosti lidské. Je-li člověk průsečníkem tří světů, světa hmotného, duševního a společenského, tedy chce v něm být šťastným i to, co náleží hmotě, chce být nasycena jeho duševnost a chce být uspokojeno i to, čím náleží společnosti. Poznání, vzdělání je jen funkcí duševnosti a ještě ne celé, jen její stránky rozumové.

Nuže, jsou jistě takoví, kteří jsou uzpůsobeni svým dědičností uim založením, aby došli plného štěstí v hledání pravdy. Ale jsou tu ještě i jiné cesty k vyžití životního štěstí. Jistě že vědecké poznání, ale vedle toho i umělecká fantasmie, náboženská intuice, praktická činnost — a kdož by mohl všechny ty zdroje individuálního štěstí jmenovat, celou stupnici čistých individuálních radostí sestavit? — ale vždy intenzivní uplatnění všech individuálních sil ve službách plnosti života, vždy podle možností daných jedinci co možno nejširší rozpětí a rozklenutí těchto nepokojných sil nad celistvostí dění a světa. Svým způsobem prostý člověk, svým způsobem Sokrates. Neboť štěstí je jen ve stálém dosahování nedosaženého, ve stálé činnosti, ve stálém hledání, ve stálém tvoření, a právě proto je radost žít, že pro nikoho, ani pro toho nejprostšího, ani pro genia všeho ještě nebylo dosaženo. Proto je štěstí ve všech dobách otazníkem. A odpovídá se naň jen stálou horečnou činností bez jistoty, že kdy naň bude odpovězeno zúplna a beze zbytku.

Tedy ne jen poznání. Už Plato chápal hloubku problému, jež dlouho po něm řešil Goethe ve svém Faustovi, a ovšem i mnozí jiní, že totiž poznání samo není dobrem, že život jedině podle rozumu, podle vědy není štěstím. Ve Filébovi sám vkládá Sokratovi do úst tuto Faustovu otázku: »Chtěl by někdo z nás žít, máje podíl na vši inteligenci, moudrosti, vědění, jaký by mu jen byl dosažitelný, a nepocíťovat při tom žádné rozkoše, ani velké, ani malé, ani podobné žádné bolesti, ani naprosto žádného takového pocitu?« Jeho nejvyšší dobro záleží v harmonickém spojení obou: poznání a rozkoše, pramení z medové studánky rozkoše i z čistého zřídla moudrosti.

Nuže, jestliže ne **jen** poznání, **jen** moudrost, **jen** vzdělání, tedy na druhé straně nutno říci, že vzdělání je nezbytnou podmínkou životního štěstí, že bez něho není plné a čisté radosti života. Proto

lidov ýchova, poněvadž jsme přesvědčeni, že ne lidov ýchovou naděláme z lidu učenců a mudrců, ne že lidov ýchovou pomůžeme lidu, aby opustil svou práci a dostal se výše na sociální stupnici, nýbrž proto, že lidov ýchovou chceme lidu zprostředkovat radost ze života, kultury a světa. Neboť lidov ýchovou nechceme se obracet jen k rozumu, lidov ýchovou chceme budit všechny smysly a všechny zájmy člověka, celou jeho osobnost. Svět je krásný, a dění je krásné. Ale svět je smutný proto, že mu málo rozumíme. Jsoucno je krásné, ne snad jen onou krásou, která jímá smysly, jen onou krásou barev zvuků, forem, tvarů, ale i krásou své vnitřní zákonitosti, k níž dovede přihlížet jen oko cvičeného pozorovatele. V tom je smysl vzdělání, že nám dává postřehnout krásu vnitřní zákonitosti všeho jsoucna, že pro ni otvírá a cvičí naše smysly. A nejen krásu vnějšího světa, nýbrž i krásu vnitřního světa, jenž je částí nás samých. V tom je zkrášlovací smysl poznání, že se učíme skrze poznání chápat krásu všeho dění, jehož jsme sami součástí. Poincaré napsal, že poznávání nemělo by smyslu a život by nestál za to, aby byl žit, kdyby jsoucno nebylo krásné, kdyby jeho poznávání, objevování této krásy nepůsobilo člověku hluboké a čisté radosti. Vzdělání v tom smyslu, jež objevuje onu vnitřní zákonitost, vzdělání, jež každou nepatrnou maličkost zařazuje do celistvosti světa a na část učí se dívat se stanoviska celku, vytváří radost ze života, radost z práce, radost ze světa. Učí nás rozumět světu, učí nás rozumět sobě samým, učí nás rozumět společnosti, kde zvláště v této oblasti dění vyvádí nás na ony výšky, odkud je přehled po všech částech a po celku dění, odkud je patrné, jak všechno do sebe zapadá a sobě je navzájem služebné. Trpíme všichni rozděleností, roztržitěností, proti sobě postaveností – nuže, vzdělání je tím, co zceluje. To je úkol vzdělaných lidí na světě, aby uměli podržovat částečnosti celku, aby dovedli vidět celistvosti, a tam, kde tyto celistvosti se poruší, aby je dovedli znovu organisovat, navazovat, zcelovat.

Vzdělání v tom smyslu má i funkci osvobozovací. Nemůže být štěstí v poddanství, porobě, poníženosti. Člověk demokracie je člověk svobodný, či má být člověkem svobodným. Ale málo je těch, kteří tu svobodu v sobě uskutečňují, málo je těch, kteří svobodu u druhých uctívají. Americký jeden sociolog dobře napsal: Nejsme dosud svobodni ve své práci, nejsme svobodni ve svém občanství, nejsme svobodni ve svém náboženství, nejsme svobodni ve své morálce, nejsme svobodni ve svých sociálních vztazích, nejsme svobodni ve svých míněních, nejsme svobodni ve svých zábavách, v užívání svých volných chvil, ve své hře. Naše práce je pro nás otrockým břemenem, nikoli svobodným tvořením, opravdovým životním povoláním. Máme svátek práce. Pak to znamená, že práce je svatá, že dílna je chrám. Ale ve skutečnosti: zposvátněla nám opravdu práce? Žije v nás svobodná radost z práce? Naše občanské zájmy jsou soustředěny na blahu strany, nikoli na zájmu obecném, naše náboženství nás činí členy nesnášenlivých sekt, nikoli účastníky nejvyšších hodnot života. Naše morálka je více věcí zvyku a nálady než inteligentního plánu,

jež jsme si vytvořili pro celý život. Naše sociální vztahy pohybují se v nížinách předsudků, nikoli na vysoké úrovni svobodného lidství. Naše mínění nejsou naše mínění, nýbrž mínění našich novín, našich stran. Naše volné chvíle jsou vyplňovány a ztravovány ničivými požitky, jež ve skutečnosti znamenají nejnižší poddanství sovětu vášní a neřestí. Či jsou snad mnohé z těchto požitků něčím jiným než nastrojenými a přestrojenými, libivými a svůdnými neřestmi? Každý mluví o svobodě jako o něčem, co roste na exotických stromech, každý mluví o demokracii, ale kdo ji umí žít? Nuže, vzdělání osvobozuje. Ovšem ono vzdělání, jež není jen věcí hlavy, kulturou rozumu, nýbrž též kulturou citu a vůle, otázkou celého životního slohu. Ono vzdělání, jež nás učí povyšovat zákon ducha nad zákon živočišnosti, nad zákon hmoty, ono vzdělání, jež nás učí být pány ve svém vlastním domě, ve své vlastní duši, jež uzpůsobuje naši duši, aby byla věčně mladá, ono vzdělání, jež učí celou duši růst. Nemí většího štěstí, než když člověk cítí, že duše jeho roste.

A pak se vzdělání i stává mocí. Dosud není mocí. Kdo chodil po posledních volebních schůzích, kdo pozoruje chování našich politických, náboženských, sociálních straníků, tedy si řekne, buď že nemáme vzdělaných lidí, aneb že vzdělání není mocí. Buď že se lidé bojí myslet, aneb že se bojíme myslícího lidu. Snad je chyba v metodě a v systému, jak se vpravuje vzdělání — že se domníváme, že úkolem škol a přednášek je zprostředkovat co nejvíce poznatků. Jako by se život skládal z poznatků. Ideje jsou jen prostředek, jen organizační nástroje, aby život byl žit úspěšněji, krásněji, osvíceněji, mravněji. Ne, že bychom neměli dost ideí, dost poznatků. Ale potřebujeme podle slov sociologových více oněch ideí konstruktivních, jež pomáhají organisovat vyšší formy života. Více ideí, jež pomáhají organisovat mír, nikoli válku. Více ideí, jež pomáhají organisovat lásku, nikoli nepřátelství; hospodářskou pracovitost, produktivnost, úspěšnost, nikoli hospodářské příživnictví a vydrídušství. Je tu nezaměstnanost, je tu podvýživa, je tu mnoho sociálního zla. Nuže, potřebujeme mnoho ideí, jež by pomáhaly odstraňovati toto zlo — ideje ne jako náhražky na zkušenost, ale jako organizační nástroje zkušenosti. Sociální svět rodí nové a nové situace. Mohou být zorganizovány pro sociální blaho jen novými a novými ideami. Fundamentálním problémem demokracie je rozvíjet duchy, kteří žijí po takových ideích, po jich objevování, po jich vytváření. Demokracie nemůže existovat bez ustavičného vynořování se nových kritických, konstruktivních ideí, tak jako bez nich nemůže existovat věda, neboť konec konců věda a demokracie, to jsou jen dvě různé stránky téhož skutečna.

A tu už vidíme, jak vzdělání je chápáno nejen jako funkce rozumu, ale jako funkce celého slohu životního. A nejen to: jako vztažnost k obecnosti. K tomu poznání dospěl nakonec i Faust. Našel štěstí ve službě obecnosti. To není pravda vymyšlená, to je pravda vytažená ze životů velkých lidí, jako byli Sokrates, Epikur, Kristus, Helvetius, Mill, Tyrš, Smetana, Masaryk. Od nej-

moudřejšího muže Šalomouna, přes nejušlechtilejšího člověka Krista, až po veliké moderní myslitele jako je Mill, Goethe, Masaryk, potvrzen je paradox, že jedinec, jak napsal Hart, se nalezne jen tenkrát, dojde-li k poznání, že život jeho je složkou velkého kooperativního podniku. Jen toto poznání, tato osvícenost přináší řád a zdraví do chaosu a chorobnosti života. Individuum nevztažené ke společnosti je pouhou třískou. Royce má pravdu, že člověk je šťasten jedině tenkrát, je-li loyálně k něčemu vyššímu, než je on sám. Co je vyšší než člověk? Lidé, společnost! Člověk nemůže dorůst plné výše lidství, leč když jeho život je podněcován oddaností k nějakému úkolu, který je dosti vysoký, aby stál za oběť života i smrti. Jen kdo ztratil svůj život, našel jej.

Tu už je jasno, jak je vzdělání nezbytnou podmínkou životního štěstí, naplnění životního úkolu, v rodině, v národě, v demokracii. Až dosud nechybělo lidstvu velkých srdcí, která oplývají něhou, duchem a vůlí, a která užívají své inteligence, svého citu neb své tvůrčí síly ve službách lidského rodu, aniž žádají za to náhrady. Lidstvo za to obestírá jejich život úctou, miluje v nich nadbytek života. Člověk se silnou inteligencí oplývá myšlenkami, rozsévá je plnými rukama. V tom je jeho život. Trpí, nemůže-li tak činit. A stejně je to s citem. Nejsme sobě dosti! Máme více slzí, než jich potřebujeme pro své vlastní utrpení, máme více radostí v záloze, než k tomu opravňuje naše vlastní existence, napsal Guyau. Život, má-li býti šťastný, musí býti plodný inteligencí, citem a vůlí najednou. A právě tato plodnost ve všech směrech, to je život, jediná věc, hodná toho krásného jména.

Nuže, k tomu chce vést lidovýchova: nejen ke vzdělání, ale k plnosti osobnosti, jež je plností štěstí.

Republika nemůže býti založena na národě ignorantském, ale také ne na národě bez taktnosti srdce a noblesy citu, a také ne na národě zlomených a zbabělých vůlí, na národě oblomovském. Nuže, vzděláním k plnosti osobnosti a plností osobnosti k plnosti štěstí. To je úkol lidovýchovy.

»—«

R u d. T l a p á k :

Naše nejbližší úkoly.

(Otisk z Hlídky národní výchovy a osvěty.)

Letošního roku budou stát okresní osvětové sbory se svými místními osvětovými komisemi i ostatní vzdělávací složky v našem státě před vážným problémem, jak uspořádati svůj vzdělávací program, aby v těžké hospodářské krizi dovedl svým výběrem podnikaných osvětových akcí přitahovati i ty, kterým se pro jejich těžkou hospodářskou situaci příliš růžově do světa nehledí, jak těm stům a tisícům, kteří nezaviněně se octli bez práce, dodat

síly a naděje v lepší budoucnost, jak poskytnout jim znalosti, jež by dovedly jejich existenční a konkurenční schopnost zvýšit, jak konečně uvést v soulad pořádané podniky s železnou nutností ekonomisace provozu a se zásadou šetrnosti, ovšem šetrnosti zdravé a účelné.

Při sestavování osvětového programu musí zmizeti všechna nahodilost, to jest nedělat něco jen proto, aby se něco dělalo, třeba se při poradách jednatelů místních osvětových komisí doradit, čeho potřebuje okres jako celek, to jest, co má být pořádáno v centru okresu, okresním městě, a čeho potřebují jednotlivé venkovské obce. Tam, kde je větší procento nezaměstnaných — budou to hlavně průmyslová střediska a větší města — jest třeba pomýšleti na kurs nebo školu (snad odpolední) pro nezaměstnané (viz o tom výnos mšano z 10. listopadu 1923, č. 118.920), vedle ovšem tohoto kursu s náplní většinou výchovnou, doporučuji zřizovat kursy, poskytující posluchačstvu odborné znalosti, kterými možno pracovní schopnost účastníků kursů zvětšiti.

Nezapomínat na výchovu žen! Žena jako hlava domácnosti může v těžkých dobách starostem mužovým o živobytí ulehčiti, je-li dobrá hospodyně, dovede-li úsporně vařit, dovede-li výhodně nakupovat, umí-li nejnutnější součásti prádla a oděvů ušít a vyzná-li se poněkud v otázkách zdravotní péče, jíž se může častokrát předejiti různým chorobám v rodině, jež mohou těžce ohroziti rodinný život.

Důležitým výchovným problémem, k němuž se musí osvětoví pracovníci neustále vracet, je otázka výchovné péče o dorost jak mužský, tak i ženský. Mládež škole odrostlá nesmí býti ponechána sama sobě, nýbrž musí býti získávána k poznání, že školou vzdělání člověkově není ukončeno, že praktický život ve své nepřehledné rozmanitosti povolání a v úporném boji o existenci potřebuje lidí dobře pro tento život připravených, lidí neztrácejících odvahy při prvním nezdaru, lidí s náležitým rozhledem po současném hospodářském a společenském životě, lidí silné vůle probít se a uplatnit v existenčním zápase. Mládež třeba vésti k tomu, že mravní kvalita jedincova i při dnešním úpadku veřejné morálky neztrácí na ceně, nýbrž že hodnoty mravní jsou vždy nejlepší oporou pro člověka samotného i pro celé naše okolí, ať je to rodina, obec, stát. Je třeba účelně a pro mládež přijatelně spojití sklony mládeže pro zábavu, tělocvik a sport s výchovou duševní. Jak? — Snad nedělními besídkami, pokračovacími školami, snad poučnými vycházkami, snad získáním mládeže pro ušlechtilý zábavně-vzdělávací podnik (divadla, akademii, zpěvní a recitační produkci a pod.). To je právě věcí místních osvětových pracovníků, aby dali hlavy pěkně dohromady a aby tu správnou cestičku k mládeži našli.

A nyní několik slov k otázce ekonomisace pořádaných podniků. Místní osvětoví pracovníci, ať náležejí k té či oné politické straně, měli by si ujasnit, že jim v první řadě jde o duševní a mravní povznesení lidu a že tedy cesty k této výchově mohou jíti souběžně, nekřížující se a nepřekážejíce si. Nedělat jednu věc, jež

může býti dělána pro všechny jednou, dvakrát, dohodnouti se na společných osvětových akcích, ať jsou to oslavy národních svátků, ať jiné osvětové podniky významu všeobecně-vzdělávacího. Politickým stranám, jimž jde přece v první řadě o výchovu politicko-stranickou, nemusí přece překážet, sejdou-li se, řekněme, na nějakém ovocnářském kurse příslušníci různých stran, když se přec jedná o to, jak si zařídit nejvýnosnější zahrádku, jaké druhy ovocného stromoví pěstovat, jak stromy ošetřovat a pod. A tak bychom mohli tuto otázku rozvádět dále. Je třeba ve vesnici pořádat několik oslav dne svobody současně? Je třeba vzpomínat narozenin páně prezidentových v téže vesnici několikrát? Osvětoví pracovníci, buďte v první řadě osvětoví lidé!

S otázkou úspornosti souvisí zcela úzce otázka účelnosti. Podniky, jež chceme pořádati, buďtež voleny tak, aby vždy v každém případě nějaké dobré seménko zanechaly v duších posluchačů, ať jde o přednášku, ať o přednáškový cyklus, o kurs, školu, divadelní neb filmové představení, ať exkursi, výstavu, akademii, besídku, oslavu a pod. Podnik, jímž nesleduji tohoto výchovného cíle, je předem ztracen a náklad naň vyhozen. Zavádějte v pořádaných podnicích, pokud se to dá, formu debat, činné účasti posluchačů, abyste se přesvědčili, že posluchači o věci přemýšlejí, veďte lidi k samostatnému usuzování a k vlastnímu vyjadřování myšlenek! Činná škola nebudiž naším ideálem jen ve školách pro mládež, budiž naším cílem i ve výchově dospělých!

Dalším výchovným problémem, před nímž letošního školního roku budou stát osvětové sbory, bude starost o to, aby po nových volbách dostalo se všem nově zvoleným členům obecních zastupitelstev náležitého a odborného poučení o úkolech, právech a povinnostech našich samospráv, o hospodaření v obcích a o celém tom komplexu otázek, jež s otázkou řádného vedení věcí obecních souvisejí. Bude třeba pořádati samosprávné kursy buď v okresním městě, buď pro jednotlivé části okresu a jít po případě s jednotlivými přednáškami samosprávy se týkajícími do těch obcí, z nichž by nebylo možno získat představitele samosprávy do společného, mimo obvod dotyčné obce pořádaného samosprávného kursu. K organizaci těchto kursů podává dobré vodítko výnos mšano ze 13. ledna 1922, č. 105.972/21.

Jsme-li již u obecních voleb, třeba si připomenout, že bude potřeba v těch místech, kde volby se konají, znovu ustavit místní osvětové komise, případně okresní osvětové sbory. K tomu ovšem bude doba, až budou ustavena řádně obecní zastupitelstva a až předseda okresního školního výboru ustavující schůzi okresního osvětového sboru svolá. K této věci vydá jistě mšano pokyny. Proto nespěchat a spíše pracovat k tomu, abyste si zajistili do místních osvětových komisí jmenování obecními zastupitelstvy takových lidí, kterým osvěta není neznámou pevninou, lidí, kteří mají vůli a chuť k vzdělávací práci a nebudou ji brzdit svou neúčastí při schůzích a snad zlehčováním všeho osvětového podnikání. Ostatně okresní osvětový sbor má možnost paralysovat chyby

zastupitelstva jmenováním svých členů míst. osvět. komise. Doporučuji opatrnost v té věci a domluvu s místními lidmi, poměrů znalými. Ať také složení osvětových sborů je co nejlepší, ať se zachová kontinuita starých zapracovaných pracovníků, ať se schopní noví lidé přitáhnou k práci, když nijak jinak, tož možností kooptace odborníků, jak výklad zákona o občanské výchově připouští.

Toť několik poznámek k našim nejbližším úkolům, při čemž úmyslně zvlášť pro omezenost místa opomímám úkoly další, jež osvětové pracovníky čekají, jako je starost o povznesení stavu našich knihoven, péče o rozšíření rozhlasu, otázka vlivu umění na výchovu občanů a náležité uplatnění kulturního filmu jako dobrého vzdělávacího prostředku. O tom snad někdy příště.

»—«

Antonín Skála:

Ochotníci na scestí?

Poznámky a úvahy: Studium divadla jako vědy. — Pracovní program. — O dorost ochotnický. — Město a venkov. — Divadlo a film.

Bylo už při různých příležitostech stejně jako v našem tisku všestranně hovořeno o programové práci a soustavné činnosti osvětové, která jediné zaručuje úspěch a spolehlivou základnu pro získání obecnosti, t. j. stálého kádra posluchačů. V těsné souvislosti s tímto pracovním programem uvažuje se u nás hlavně na vedoucích, odpovědných místech o začlenění práce ochotnické do soustavy celkové lidové výchovy a o vědecké zhodnocení resp. stanovení teoretických předpokladů pro divadelní činnost vůbec a také specificky ochotnickou. Má to v plánu divadelní odbor MLÚ, který už pro toto téma, jež je skoro u nás »novinou, kterou třeba orati pluhem hluboko zarývajícím«, našel pravděpodobně i spolupracovníka; byl to výsledek debat z několika posledních schůzí a závěr referátu podepsaného z poslední schůze MLÚ o sjednocení publikační činnosti divadelní. (Nesmí nás však překvapovati, že rozvinutá praxe našeho divadelnictví tu předchází teorii, která se z ní vlastně teprve dedukuje; je to zjev velmi obdobný ve všech oborech lidové výchovy). Druhým dokladem, že hledáme potřebnou teorii k rozrůstající se praxi divadelní, je na př. ta okolnost, že Komenského vyšší škola lidová v Brně má v cyklu svých přednášek i téma: »Úvod do vědy o divadle«, který pronese dr. B. Václavek. Pro nedostatek místa omezím se aspoň na tyto zjevy.

Jaký plyne pro činitele ochotnické konkrétní závěr? Velmi jednoduchý, ale zapomínaný! Hledat tu zdroje pro vlastní odborné sebevzdělání, pro studium hodnotné literatury vědecké, již je u nás málo a bývá pravidelně při divadelních kursech vystavována a v každé ochotnické publikaci registrována. Výkonný ochotník není jen proto, aby hrál na jevišti, ale také aby rozhlašoval své duševní fondy ve směru té činnosti kulturní, které

zasvětil mnohdy svůj celý život. Jako žádáme nejen u umělce, ale i u každého řemeslníka odbornou, skoro vědeckou průpravu v jeho oboru, stejně musíme to akcentovati u ochotníka, jehož dílo musí ze života vycházet a do něho se vracet, má zapalovat, ušlechťovat a duchovně povznášet.

V tomto směru mohlo by se leckde ocitnout naše ochotnictvo na scestí, kdyby si neuvědomilo své sklony ne dosti bezpečné a kdyby chtělo jíti v duchu »zděděných a dlouholetou tradicí posvěcených pěšinek života veřejného«. Pracovní souhra ochotníků s osvětovými korporacemi, aktivní spoluúčast na periodickém tisku, jež vydávají naše kulturní ústředí, dovede získati zase ochotnictvo na spolehlivou cestu umělecké práce pro širokou veřejnost. Bude-li ústřední tisk ochotnický jakousi na jedné straně všedivadelní revuí a v druhé své části praktickým, uvědomělým rádcem dramatických skupin, musí osvětové věstníky vytvářeti prostředí, v němž by se teoreticky hodnotilo zvláště ochotnické divadlo (profesionální ovšem také) na základech kulturní systematické práce v kraji. Tyto závěry nutně vedou k reorganisaci ochotnické i osvětového tisku; získkem tu bude kromě zhuštění uměleckého života také zhospodárnění našeho tisku lidovévýchovného v nejširším jeho pojetí.

Pracovní program celoroční je dnes nesmlouvavým požadavkem každé kulturní práce, která má ve svém okolí zakořenit a která se má opravdově dařit. Ne všechny ochotnické soubory si ji dosti náležitě a svědomitě uvědomují. Jedná se v první řadě, aby po stránce výběrové si stanovili při hrách proveditelné a zdravé minimum, kdežto ve směru reprodukčním umělecké maximum, které bude v souvztažnosti s výběrem her. V praxi, bohužel, se to děje naopak: Při výběru bývají maximální požadavky a nedosažitelné cíle, ale při jevištní produkci, která nebývá často ani osobitou reprodukcí, ve směru uměleckém se dostoupí minimálního rozpětí. Tu je zase jedno kluzké scestí, které by mohlo vésti k disharmonii s výchovnými požadavky, jež klademe dnes zvláště důrazně na divadlo. Jenom letmý doklad z praxe, aby moje řádky poctivě myšlené nebyly falešně vykládány: Soubor rozhodl se na př. pro Langerovu »Periferii« nebo Fenclovu úpravu Jiráskových »Psohlavců« či konečně Medkova »Plukovníka Švece«, ale kromě několika zdatnějších představitelů nestačil na tyto složité hry ani scénicky, ani komparsové, ba ani kostymové. Tedy raději menší požadavky při výběru hry, ale zvýšené úkoly interpretační.

Volává se u nás velmi často o d o r o s t v ř a d á c h o c h o t n i c k ý c h. Nebývá vždycky příčinou těchto bolestných mezer našeho veřejného života sám dorost, naše dorůstající mládež, která nemívá všude dosti příležitosti, aby se ve vlastním oboru pracovním náležitě uplatnila. Jsou to mnohdy složité formy našeho průhledného života společenského, které znemožňují, aby mládež vpadla do zákulisí a na jeviště a směla se chopit činnorodé divadelní práce: někde vadí ohledy osobní a místní, jinde zděděné tradice, které úzkostlivě hájí a střeží vládnoucí generace ochotnická. Bojí se

mládež připustit k spolupráci, být jí vůdcem, rádcem a uměleckým vychovatelem, aby se postupem doby vystřídaly na ochotnickém jevišti jiné skupiny účinkujících a přechod aby byl opravdovým přerodem, nikoliv přelomem. Naznačené scestí ochotnického života nezaviňuje snad jen samo ochotnictvo, to by mně bylo špatně rozuměno, nýbrž i sama naše lhostejná mládež (někde svorně na nezdaru součinnosti »pracují« obě skupiny, jinde ta neb ona dle zdatnosti vedoucích jedinců!), která nevytrvá a pod různými záminkami, mnohdy velmi časově maskovanými uniká z prostředí, jež nepoznala a také mu nezvykla. Prostředky, jimiž by se dal náš dorost trvale získat k aktivní součinnosti na ochotnickém divadle, byly v poslední době předmětem celé řady úvah (také mimo jiné na dorostovém kursu pro osvětové pracovníky ve Znojmě letos o prázdninách); přineseme je také ve zvláštním článku v některém čísle »Černé země«.

Rozumné souručenství mezi městem a venkovem v zvláště v kulturní práci dává záruky dalšího rozvoje veřejné péče o lidovou výchovu; mělo by se však sytější projevovat zvláště na poli ochotnického divadla, aby i tu postupně se odstraňovaly propasti a umělecký pokrok — po stránce ideové i technické — stal se společným majetkem všech vrstev našeho lidu. Formy jsou tu celkem nasnadě: vzájemné hostování vyspělých herců nebo celých souborů, poradnictví divadelní a umělecká pomoc častěji, než se dosud dalo. Uvědomujme si, že tu viditelné mezery jsou, že jsme i v tomto směru na jakémsi scestí; mohla by je však lehce překlenout ta všelidská, usmiřující kultura se všemi svými funkcemi lidovými, při čemž ochotnické divadlo dovedlo by jistě svým neutrálním, sblížujícím ovzduším přiskočiti hravě na pomoc.

Nebojíme-li se skutečnosti, musíme si právě dnes uvědomit, že film stojí u nás v napjatém zápase s divadlem; byl dlouho v převaze, pokud biografy předváděly jenom němé filmy, ale vpádem zvukových filmů na plátno zakolísal zápas v dočasné vítězství divadla. Živou postavu, nezkreslenou řeč a čisté zpívané slovo najde náš uvědomělý divák jenom na divadelním jevišti, zatím co filmy přinášejí jen ve směru vkusu zklamání, protože většina námětů jsou pouhým kyčem, který snad pobaví dočasně, ale neuspokojí trvale po stránce umělecké. Ochotnictvo dalo se chvilkovým, problematickým úspěchem filmů svést na scestí svého působení, zakolísalo, utkvělo, zůstalo konservativně na mrtvém bodě, ale nyní blíží se zase neslyšnými kroky doba, kdy divadlo, zvláště ochotnické, může své posice v srdcích a myslích diváků znovu upevnit. Důvodem, a to přesvědčivým bude také ta okolnost, že malá, zvláště venkovská kina nemají po stránce finanční na různých ustláno (volá a touží se tu všude zase po ochotnických představeních) a že zvukové biografy z nedostačující dobré výroby filmové ztrácejí obecenstvo a trpí většinou překapitalisováním svých podniků, kde kulturně výchovný film je považován za obtíž a nepohodlný závazek. To by si mělo uvědomiti zvláště naše ochotnictvo v hodině dvanácté a svědomitým provedením vybraných her, ná-

ležitou reklamou (která je v oboru divadelním zcela ještě v plénkách, podivuhodně naivní!) a vytrvalou propagací v denním i krajském tisku měla by najíti právě dnes schůdnou cestu k svému obecenstvu, jež dočasně ztratilo mnohdy svojí vinou, obyčejně jen vlastní malomyslností.

Uvědomit si stíny života vlastního i veřejného, znamená je poznat a napravit! To platí a snad i zvýšenou měrou pro umělecké úkoly ochotnického divadla, které leckde ocitlo se vinou těžkých poměrů na nebezpečném scestí. Ale máme mnoho zjevů, které svědčí zase o tom, že naše ochotnictvo nejen ve svém celku, ale i ve svých některých pracovních složkách si je postupně uvědomuje a své chyby také napравuje. Spontánním přáním všech kulturních pracovníků však je, aby si bez výjimky veškeré ochotnické soubory, které na práci hledí výchovně a vážně, uvědomily tyto velké a odpovědné problémy a pokusily se je vyřešit nebojácně a zdravě, jak toho žádá doba! Věřím pevně, že ochotnictvo, které svým divadlem tvoří vedle tisku hlavní výchovu národa — dle slov samého našeho presidenta — i tento svůj skvělý úkol po všech stránkách svědomitě zase splní.

»—«

Z NAŠICH A PRO NAŠE ORGANISACE

Oslava 10letého trvání Kulturní rady pro širší Ostravsko, pořádaná i. října t. r., vydařila se neobyčejně skvěle jak důstojným a opravdu slavnostním průběhem celého jednání, tak i velikou účastí pozvaných hostů a ostatního obecenstva. Slavnost jasně ukázala, jaký význam má tato přední kulturní instituce našeho kraje. Slavnost zahájil a pozvané hosty přivítal předseda KR ředitel Šváb. Pak Skalický smíšený sbor za dirigování odb. uč. Č. Gardelky přednesl sbor Dr. Ot. Zicha: »Modlitba na Řípu«. Na téma: »Vzdělání a štěstí« promluvil univ. profesor Dr. A. In. Bláha, jehož přednášku současně v tomto čísle otiskujeme. O dosavadní činnosti KR, již byl věnován článek v minulém čísle, referoval jednatel profesor Tlapák. Pozdravné proslovy pronesli za město Mor. Ostravu starosta Prokeš, za Związek Polakow na Morawach řed. polské školy Pawelek, za Zemské ústředí osvětových sborů řed. A. Kubis, za Zemský výbor moravskoslezský přis. z. v. knihovník Šída, za legionáře řed. Huvar, za Sokolstvo odb. uč. Lisek, za polský konsulat ataše Frank. Svou nepřítomnost omluvil MLÚ v Praze, Svobodné učení selské v Praze, KVŠL v Brně, KUOS v Třebíči, písemná přání zaslaly Čsl. červený kříž, Okresní péče o mládež a spolek »Ludmila«, Krajská Masarykova liga proti tuberkulóze, Obchodní gremium, Těšínská župa sokolská Jana Čapka a řada jiných spolků a jednotlivců. Zpěvem Skalického smíšeného sboru, jenž přednesl sbor Kříčkův: »Jen dál!« a doslovem předsedy Švába slavnost ukončena. Oslavy se zúčastnily téměř všechny osvětové sbory a ostatní vzdělávací korporace v KR zastoupené. Celý program byl vysílán rozhlasem. Po ukončení pro-

gramu odebralo se obecnstvo do staré radnice, v níž jsou ve 12 místnostech umístěny velmi cenné sbírky musejní. Sbírký tyto byly předány správcem musea prof. Adamusem starostovi Prokešovi, který je za obec převzal do opatrování. Tím vlastně bylo ostravské museum znovu otevřeno a učiněno přístupným obecnstvu.

Deset let činnosti okresního osvětového sboru v Opavě. Dne 24./9. t. r. bylo tomu 10 let, co založen byl v Opavě okresní osvětový sbor pro Opavu město a venkov. Okresní osvětový sbor v Opavě v dnešním svém složení vznikl sloučením »Lidové školy« v Opavě (založené v říjnu 1919 redaktorem Červinkou, prof. Kovářem, prof. Zaccpálkem a učitelem Vankem a úředníkem Kežlinkem) s okresním osvětovým sborem pro opavský venkov (vedeným p. insp. Vinopalem a odb. učitelem Sousedíkem). Předsedou nově ustaveného OOS pro Opavu město a venkov byl zvolen ředitel J. Hrdina, jenž jest jím dodnes, plných 10 let, jednatelem odb. učitel Polášek do roku 1927 a pak odb. učitel Jureček od roku 1927 dodnes. Nelze se dlouze šířiti o všestranné činnosti této instituce, možno však říci stručně, že popřevratový čilý kulturní ruch v Opavě a opavském venkově jest dílem OOS. Dlouhá řada většinou jedinečných přednášek extensních, sta populárních přednášek, vzdělávacích večerů, přednášek s diapositivy, vzdělávacích kursů, oslav, kulturních podnětů a pod. jest důkazem, že tato instituce splnila a plní své poslání.

Seznam řečníků. Aby byla místním osvětovým komisím a ostatním vzdělávacím spolkům usnadněna volba řečníků, uveřejňujeme seznam řečníků, jenž je sestaven v abecedním pořádku a jenž bude doplňován dle toho, jak nám budou přihlášky řečníků docházeti. Obvyklý honorář, jež řečník za přednášku má obdržeti, je určen na 50 Kč, při větších vzdálenostech třeba řečníku platiti cestovní výlohy. Řečníka možno si zamluvití buď přímo, buď prostřednictvím Kulturní rady. Byli by tedy ochotni přednáseti, 1. Adamus A., profesor a archivář v Moravské Ostravě-Mar. Horách: Z dějin školství na Těšínsku. Národopis Slezska. Vývoj jazykové otázky Horního Slezska, zvláště Těšínska. Z dějin církve ve Slezsku. Význam vlastivědy. Život a dílo Petra Bezruče. 2. Dr. Benda F., lékař ve Val. Meziříčí: Různé přednášky ze zdravotnictví. 3. Ing. Bouček, prof. obch. akademie v Mor. Ostravě: O daních. Pojištění životní a úrazové. Doprava. Obchodní pomocníci. Stát a církev. 4. Brežný Fr., odb. uč. v Hrušově: Moderní názor světový. 5. Buchtová E., odbor. učitelka v Mor. Ostravě-Mar. Horách: Z prázdninové cesty Finskem. Význam národního svátku. 6. Čejka B., prof. v Mor. Ostravě-Mar. Horách: Státověda. Vybrané partie z občanské nauky. Řečnictví. Vybrané kapitoly z národního hospodářství. Význam 28. října. 7. Činčera Jos., řed. měšť. školy v Hošťálkově: Výchovný význam dětských her. 8. Čurda-Lipovský, redaktor v M. Ostravě: Dějiny kříže (se 100 svět. obr.) Z vlastních cest. Toulky Afrikou (se 105 světelnými obrazy). Papežský Řím (se 100 světelných obr.). V zemi půlnocního slunce (se svět. obr.). Norskými fjordy (se svět. obr.). Pračlověk (se svět. obr.). Vznik náboženství a kultury. Jak vzniká divadelní hra (s ukázkami). 9. Demel Frant., odb. uč. ve Val. Meziříčí: Přednášky z přírodních věd a o sokolském životě. 10. Dobíáš Václ., říd. uč. ve Vsetíně: Úkoly sociální péče v Čsl. republice. 11. Eliáš Rud., odb. uč. v Muglinově: T. G. Masaryk. M. R. Štefánik. J. A. Komenský. 12. Fi-

šer K., prof. ve Val. Meziříčí: Z dějin českého umění malířského (se svět. obrazy). O Mánesovi (s obrázky pro mikroskop). Hroby a hrobky starých Egyptanů. (Tutankamen). Staročeské umění sochařské (2—4 přednášky s obrázky pro mikroskop neb epidiaskop). 13. Groh Bohumil, prof. ve Val. Meziříčí: Přednášky z účetnictví. 14. Hagen Jan, zahr. hosp. školy ve Vsetíně: Zvelebování ovocnářství na Valašsku. Zžitkování ovoce. Škůdcové ovocného stromoví. 15. Hanslian Rob., říd. uč. v Hrušově: Roje a rojení včel. Jak získáme co nejvíce medu? Na jaře a na podzim. Hospodářská včelaření. Jak zacházeti s včelami? 16. Havlíček Jan, prof. v Příboře: Témata z vlastivědy, sociologie, občanské nauky a výchovy, filosofie, herectví a sokolství. 17. Dr. Herink, prof. obch. akademie v Mor. Ostravě: O možnosti raketového letu do hvězdných prostorů. Světlo, atomy a elektrony. Z říše hvězd. Mléčná dráha. Moderní fyzikální světový názor. 18. Hladný Frant., řed. obč. školy v Mor. Ostravě: O našich národohospodářských nedostatecích (pro Hlučínsko). 19. Horečka Fr., odb. uč., Frenštát p. R.: O zření básnickém. Princip symetrie v životě a v umění. Ornament jako projev kultury. O paradoxních jevech v přírodě a kultuře. O věčném mládí, čili o filosofické a náboženské útěše. Výklad Březinovy poesie. Břetislav Bartoš, malíř národní revoluce. Hora Radhošť v názorech badatelů a v umění. 20. Hrbáč Vl., říd. uč. v Proskovicích: Význam 28. října. Masaryk-osvoboditel. Mistr Jan Hus. Současné Rusko. Kniže Václav Sv. 21. Hrejša Frant., českoobr. farář ve Val. Meziříčí: Pekař contra Masaryk. Tyrš. Fügner. 22. Huvar Robert, řed. obč. školy ve Sl. Ostravě-Zámostí: Život v Anglii. Význam 28. října. 23. Chuděj Ludv., říd. uč. v Hovězí: Výchova naší mládeže. 24. Chumchal Richard, ovič. uč. ve Val. Meziříčí: Občanská nauka a výchova. 25. Konvička Frant., prof. ve Val. Meziříčí: Přednášky z naší historie. 26. Koluch Jan, učitel ve Vsetíně: Hospodářské problémy Valašska. Československé sblížení. Spolupráce dělnictva a průmyslu. Vyrovnání mezi socialisty. 27. Král Boh., odb. uč. v Hrušově: Karel Havlíček Borovský. Význam Sokolstva pro národ český. 28. Křepela Frant., tajemník ČOB, Mor. Ostrava, Národní dům: Pensijní pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách. Soudy pracovní v praxi. Poměry a výchova obchodního dorostu ve Vel. Ostravě. Jak žijí obchodní zaměstnanci ve Vel. Ostravě. 29. Křepelka B., prof. české realky v Mor. Ostravě: Šedesát let politického zápasu za práva národa českého (1848 až 1908). Bílá hora a její význam. Husitství po stránce náboženské, národní a sociální. Přehled války světové. Jan Žižka z Trocnova. O významu 28. října. 30. Dr. J. Kšonškievič v Mor. Ostravě: Vybrané partie z národního hospodářství a z dělnického práva. 31. Kubenka Fr., obecní úředník v Orlové: Společenské chování a vystupování. 32. Kubíček Emil, řed. uč. ústavu ve Val. Meziříčí: Hus. 28. říjen. T. G. Masaryk. 33. Kučera Jaro, řed. gobel. školy ve Val. Meziříčí: Španělsko. Turecko. Umělecká výroba perských kobenců. 34. Kudělásek Cyril, prof. uč. ústavu ve Sl. Ostravě: Témata literární. 35. Dr. Kusala, advokát v Mor. Ostravě: Volné přednášky ze živnostenského práva. 36. Lux Aug., uč. ve Val. Meziříčí: Obrázky hospodářsko-zemědělské. Legie v Rusku. 37. Lýsek Václav, odb. uč. dívčí odborné školy prům. »Dobromily« v Mor. Ostravě: O Dvořákově. O Janáčkovi. 38. Mach Cyril, říd. uč. v Hutisku u Rožnova: Krásy Valašska (s 200 svět. obr.). Sociální poměry na Valašsku (s 50 svět.

obrazy). 39. Machová Marie, prof. dívčí odb. prům. školy v Mor. Ostravě: O Mánesovi. 40. Maňovský Vít, uč. ve Sl. Ostravě-Hranečnicku, 717: Význam chovu včel pro zdejší kraj. 41. Mayer Frant., vedoucí fy H. Lamplo-
ta, Mor. Ostrava, tř. 28. října: Pěstování kávy, její dovoz a zužitkování. 42. Melicharová Fr., říd. uč. ve Vítkovicích: Jirásek. J. A. Komenský. B. Němcová. 43. Miklík, prof. čes. gymnasia v Mor. Ostravě-Přívoze: Moderní člověk a příroda. Naše plectvo. Přírodní rezervace a jejich ochrana a jiné partie z přírodních věd. 44. Mišárek Václ., odb. uč. ve Vsetíně: Přednášky z obč. nauky, živnostenského řádu a zbožiznalství potravin. 45. Najzar Jos., řídící učitel v Heřmanicích: Mistr Jan Hus. Starí Slované. Ústavní listina Čsl. republiky. Obecní volební řád. 46. Navrátil Engl., řed. čes. realky v Mor. Ostravě: Karel Havlíček Borovský. Bílá hora a její význam. J. A. Komenský. Mistr Jan Hus. Význam 28. října. 47. Navrátil Fr., prof. uč. ústavu ve Sl. Ostravě: Karel Havlíček Borovský. Mistr Jan Hus. Komenský. Jirásek. Význam 28. října. 48. Navrátil Vl., řed. dívčí prům. školy v Mor. Ostravě. Témata pedag. Komenský. Masaryk. O moderní výchově. 49. Nerad Bohdan, odb. učitel v Mor. Ostravě, náměstí Republiky, 3: Chemie domácnosti. 50. Neusser B., odb. uč. ve Slezské Ostravě-Hladnově, 1013: O zeměměření. Význam 28. října. 51. Neuwirt, uč. ve Staré Vsi, p. Jistebník: M. J. Hus. J. A. Komenský. 52. Nekvindová M. ve Vsetíně: Žena ve veřejném životě. Otázky ze ženského hnutí. 53. Ing. Novák Konst., uč. hosp. školy ve Vsetíně: Meliorace. Travnářství. Příprava krmiv na Valašsku. 54. Dr. Novotný Slav., advokát v Mor. Ostravě, Johannyho ul.: Témata z oboru věd právních. Mistr Jan Hus. Masaryk a jeho dílo. Význam 28. října. Základní práva občanská. 55. Dr. Otto Karel, prof. v Příboře: Témata z vlastivědy, občanské nauky, filosofie, politiky. 56. Dr. Ing. Papoušek, řed. obch. akademie v Mor. Ostravě: Rozpoznávání potravin a jiné přednášky z oboru chemie. 57. Párobek Boh., učitel ve Sl. Ostravě: M. J. Hus, Bílá hora, J. A. Komenský. 58. Pavlík Rich., odb. uč. ve Vsetíně: Kapitoly z dějin umění. Umění v domácnosti. Stáří a vývoj lidstva. Dějiny tělesné výchovy. Radiotelefonie. 59. Pavlíková Alb., odb. uč. ve Vsetíně: Fysiologie těl. cvičení. Soustava tělocvičná. 60. Petz K., vrch. berní správce ve Val. Meziříčí: O daních. 61. Pinkas Jar., učitel na Sl. Ostravě: Tělesná výchova. Tělesná výchova a škola. 62. Pipek Boh., okr. šk. inspektor ve Val. Meziříčí: Paříž. Skauting. Tělesná výchova, Školství. 63. R. Pittermann, odb. uč., Frenštát p. R.: Výklad národohospodářské části našich novin. Různá témata z národního hospodářství, účetnictví, kalkulací, Daňový systém, daň výdělková. Státní zřízení. Přednášky příležitostné. 64. Polášek Jan, prof. ve Val. Meziříčí: O hypnotismu. O sebevýchově. O hudbě. O národní písni. Valašské písně. 65. MUDr. Remč, prosekter st. nem. v M. Ostravě-Zábřehu: Vybrané kapitoly ze zdravotní vědy. Zdravotní problémy ostravského kraje. 66. Rous Jan, říd. uč. v. v. v Jablůnce: Masaryk-osvoboditel. Hus a úkoly naší doby. Význam M. J. Husa. Před Bílou horou a po ní. J. A. Komenský. Význam Komenského pro naši dobu. 28. říjen. Socialism a bolševism v poměru k Čsl. republice. Správa a řád v Jednotě Českých bratří. 67. Rýčková Josefa, odb. uč. ve Val. Meziříčí: Ženská otázka. 68. MUDr. Slabi-
houdek, šéflékař nem. pokl. v Mor. Ostravě: Přednášky z praktické hygieny. Nemocný a lékař. Psychologie nemocného. 69. Schmid Aug., odb. uč. ve Frýdku: Dr. H. R. Štefánik. Česká škola na Sibiři. 70. Svoboda Jos.,

profesor ve Val. Meziříčí: Co nového v přírodních vědách? O zemětřeseních. 71. Stehlík, prof. stát. prům. školy ve Vítkovicích: O automobilu. O šachu. O fotografii. Vybrané kapitoly z hutnictví. 72. Šída Bohumil, knihovník v Moravské Ostravě: Knihovnictví. Socialismus, jeho dějiny a teorie. J. Žižka. O významu 28. října. 73. Šimša Jar., učitel v Hrušově: Naše zahrádky. 74. Šváb, odborný učitel na Slezské Ostravě-Hladnově, čís. 1014: Naše republika a Habsburové. O významu 28. října. 75. Talpa Frant., řed. měšť. školy v. v. v Místku: O malém školském zákoně. Úkoly soc. péče o mládež. O důležitosti vzdělání. Útvar křídový v sev.-vých. Moravě. Útvar diluviální a doba ledová. Jak vznikají světy? Vznik a vývoj rostlinstva a tvorstva. Jak povstaly naše hory a kopce? O kulturních úkolech obci. Život a dílo B. Smetany. Jakých lidí potřebuje naše republika. Výchova republikánského občana. Usilí profesora Masaryka o mravní zdokonalení českého člověka. Veselá mysl, půl zdraví. Alkoholismus a dědičnost. Vznik a vývoj pokolení lidského. Geologické poměry našeho okresu. Útvar kamenouhelný u nás. Význam M. J. Husa. Význam 28. října. Světový názor moderního člověka. Žena v rodinném životě. Žena matka a vychovatelka. Žena ve veřejném životě. Výchova českého dítěte k světoobčanství. 76. Tlapák R., prof. českého gymnasia v Mor. Ostravě: O řeckém divadle a jiných zábavách antického světa. Život rodinný u starých Římanů. Moje dojmy a vzpomínky ze Sibíře (se svět. obrazy). Význam sebevzdělání a organizace osvětové práce v našem kraji. Význam 28. října. Život a dílo presidenta Masaryka. Kostnický mučedník. Vznik a vývoj divadla. 77. Trnka Josef., odb. učitel na Slezské Ostravě: Význam pohlavní otázky v krásném písemnictví (2 přednášky). Jan Žižka — bratr Jan. Básnické dílo Vítězslava Háška. Význam 28. října. 78. Učeň Ed., zahr. z hosp. šk. v Místku: Ovocnictví. Zelinářství. 79. Vavřek Otto, prof. ve Val. Meziříčí: Rodičovské sdružení. Knihy pro mládež. Školství. Čsl. Červený kříž. Otázky politické. 80. Varmuža Frant., prof. z hosp. školy v Místku: Pěstování hospodářských rostlin. 81. Varta Jos., prof. z hosp. školy v Místku: Chov hosp. dobytka. Hospodářská zdravotvěda. Správověda. 82. Vavřík Vil., řed. měšť. školy na Slezské Ostravě: František Palacký. 83. Dr. Vokřínek, prof. české reálky v Mor. Ostravě: A. Jirásek. Jul. Zeyer. 84. Volková Evženie, uč. ve Vsetíně: Rodina a škola. 85. Vochala Joža, redaktor a statkář v Bohumíně: Z doby národního života Moravců. (Pro Hlučínsko). Národní probuzení českého lidu na Těšínsku. Jak bylo Těšínsko popoľšťováno? (Pro Těšínsko.) 86. Vyvozil Josef, profesor v Příboře: Život a dílo T. G. Masaryka a M. R. Štefánika. M. J. Hus. Proslovy k 28. říjnu. Psychologie v herectví. Mimika. Studování div. kusů a rolí. Praktické rady ochotníkům a ukázky. 87. Dr. Willert Emil, řed. občanské školy v Hrušově: Ze života bakterií. O užitečných bakteriích (s ukázkami a mikroskop. pozorováním). O cizopasných prvcích a malarii (se svět. obr.). Drobnohlední nepřítelé člověka. Muší nebezpečí. Světélkující živočiši. Z biologie zvířat. (Všechny přednášky se svět. obrazy). Problém člověka ve světle teorie vývojové (se svět. obr.). Eugenika a nauka o dědičnosti. Příroda a počátky lidstva. 88. Wurm Josef, učitel v Bártovicích, pp. Radvanice: Peníze — bankovka — státovka. Francouzská revoluce jako boj za lidská práva. 89. Židek Frant., nám. starosty ČOB, Mor. Ostrava, tř. Českých legií 32: Podporování nezaměstnaného obchodního pomociectva a soukromého úřednictva u nás a v cizině.

OSVĚTOVÝ A KULTURNÍ VĚSTNÍK

Přednáška o Sovětském Rusku profesora L. Zwacha z Brna, která byla zařazena na 1. přednáškový a debatiní večer MVŠL, měla ohromný úspěch. Přednáškový sál Domu umění i přilehlé místnosti byly přeplněny posluchači (přítomno bylo 450 osob) a řada posluchačů musela odejít. Dojem přednášky byl uspokojivý: přednášeč zcela objektivně shrnul své poznatky a zážitky z letošní prázdninové studijní cesty po Sovětském Rusku v závěrečný soud asi tohoto obsahu: Rusko svou technickou výstavbou hledí se pomalu zbavit závislosti průmyslové na cizině. Teď buduje těžký průmysl, v přístí pětiletce dojde na drobný průmysl životních potřeb. Životní úroveň ruského obyvatelstva je strašně nízká, ale ruský člověk při tom nereptá, vždyť nikdy se mu nevedlo příliš dobře a pak vede se všem stejně zle (není sociálních rozdílů). Vše se dělá v Rusku s nadějí na lepší budoucnost. Proti stávajícímu režimu není oposice, ani politické, s kterou by si nynější vládcí snadno věděli rady, ale není — a to je důležitější — také oposice veřejného mínění. Mladá generace je nadšenou zastánkyní stávajícího režimu, starí se přizpůsobili, a ti, kdož se nechtěli přizpůsobiti, jsou vyvezeni někam, kde nemohou škodit. Profesor Zwach v přednášce probral detailně, jak vypadají ruské dráhy, ruské město (Leningrad, Moskva), bytová otázka, ruské obecnstvo, obchod, průmysl, peněžnictví, výchova, poměr církve a státu, ruský film a život společenský. V závěru své přednášky zmínil se o našem poměru k sovětskému svazu a podrobně dokazoval, že u nás nemůže jít vývoj k těm koncům jako v Rusku.

Výstava akad. malířů Hérinka a Dobrinova v Domě umění v měšci říjnu uspořádaná dala našemu obecnstvu možnost nahlédnouti do dvou uměleckých dílen tak podstatně rozdílných. Hérink je krajinář, jenž ve svém podání krajiny — většinou jsou na výstavě partie z Bezkyd — dovede vyjádřiti, čím ta krajina žije, dovede v ní naléztí pravé kouzlo, jímž diváka přitahuje, dovede zachytit náladu tóny sladěnými a nevťiravými, prozrazujícími nefalšované umělecké citění. Dobrinov, rodem Bulhar, je známý u nás v Československu karikaturista, z jehož tužky a štětce vyšla nespočetná řada karikatur předních našich lidí (politiků, spisovatelů, malířů, herců), malíř neobyčejně bystrého postřehu, umějíci zdůrazněním určitého charakteristického rysu dodatí kreslené podobizně tak pronikavé živosti, že karikaturou osobnost na první pohled poznáte. Není se proto co divit, že po celou dobu výstavy měl tolik zakázek u našeho obecnstva, že sotva na ně stačil.

Z lidovýchovné literatury. Antonín Skála: Studium hry. Vyšlo jako 27. sv. knihovny »Štěpnice« nákl. Svobodného učení selského v Praze 1931. Cena neudána. Knížka má za účel prohloubiti odborné vzdělání ochotnictva a tento úkol plní velmi svědomitě. Z ní může čerpati dobré račy i praktické pokyny jak režisér, tak i herec, kteří na našich venkovských scénách byli častokráte ponecháváni sami sobě a přistupovali k své práci bez odborného vedení a často bez hlubší přípravy. Knížka Skálova je dobrou sebevzdělávací příručkou, po níž může náš ochotník s chutí sáhnout. — Lidová výchova a dvanáct let Masarykovy vyšší školy lidové v Hradci Králové. Napsal Dr. Jan Hořejší. Nákladem Krajského ústředí osvětového a Masarykovy vyšší školy lidové v Hradci Králové. 1931.

Cena neudána. Je to kulturní historie tohoto kvetoucího města českého východu, v níž po převratě velmi důležitou složkou lidovýchovnou je Masarykova vyšší škola lidová, již Dr. Jan Hořejší úspěšně řídí. S mravenčí pílí sneseny jsou v publikaci podrobná data o této škole za 12 let jejího trvání, podán je přehled vzdělávacích spolků hradeckých jindy a dnes a uvedena je statistika lidové výchovy ve Velkém Hradci v roce 1929-30. Z těchto dat jsou odvozovány všeobecné závěry, posvěcující tu neúmornou práci na opatření statistických dat věnovanou. Nebyl by autor přírodopiscem, kdyby si byl býval odpustil viděti i v tom jemném životě kulturním přísnou zákonitost, pro niž dokonce odvozuje 14 »zákonů«, pozoruhodných sice a s velkým bystrozrakem konstruovaných, ale jejichž průkaznost by bylo třeba podepřítí také studiem jiných center, nejen Hradce Králové. Publikace je jen výňatkem z obsáhlejšího díla Dr. Hořejšího, jež nese název: »Regionální studium lidové výchovy v severovýchodních Čechách«, jež se nám, bohužel, dosud do rukou nedostalo. Ředitel MVŠL v Hradci Králové prof. Dr. Jan Hořejší sklídl zasloužené ovoce své lidovýchovné práce a dosavadní činnosti tím, že byl jmenován prvním lektorem lidové výchovy na pražské universitě. Upřímně blahopřejeme. — Osvěta. X. díl Československé vlastivědy. Za redakce prof. Dr. Otokara Kádnera, nákladem nakladatelství »Sfinx«, v Praze 1931. Cena brož. 187 Kč. Tento X. díl Československé vlastivědy obsahuje svým obsahem vlastivědný výsek dosti pestrý, který se může rozdělit dle rázu příspěvků na čtyři skupiny. V čele je podán vývoj školství v naší republice, a to zvlášť od doby Marie Terezie, z pera univ. prof. Dr. Kádnera, v druhém oddíle jest vylíčen vývoj naší vědecké literatury hlavně za posledních padesát let, třetí oddíl, který dle předmluvy redaktorovy měl obsahovati soupis našich vědeckých institucí, opatřený statistickými daty, vlastně z tohoto svazku zmizel až snad na článek Dr. Prause o kulturních stycích s cizinou — stalo se to tím, že valná část ústavů neposkytla redakci žádoucích informací — a konečně čtvrtý oddíl obsahuje příspěvky týkající se tělesné výchovy a sportu. Dílo je oživeno velmi cennými ilustracemi. A což, lidová výchova jako speciální a důležitý obor, zda té bude vykázáno sebe skrovnější místočko v některém z těchto vlastivědných svazků? — Joža Götzová: Profily českých herců. Nákladem S. V. U. »Mánes« v Praze II. (Riegrovo nábřeží). Stran 252. Cena 180 Kč. Studie o soudobém českém divadle a herectví na 22 velikých textových stranách kreslí hlavními rysy úkoly divadla, postavení herce v moderním českém divadle a vývoj hereckého stylu; zhuštěná charakteristika všech současných herců od zvěčnělého Ed. Vojana až Voskovce a Wericha je tu podána slovem i obrazem. A tvůrčí herecká schopnost těchto našich vrcholných umělců je zvláště poučná a přesvědčující v obrazové části, v níž bude náš ochotník dlouho a často hledati vzor, námět a rozhodnutí při tvoření masky, kostymů a j. Po této stránce je to kniha, na kterou jsme dlouho čekali, třebaže s montáží, grafickou úpravou a uspořádáním není možno leckde plně souhlasiti. Cenou nebude přístupná jednotlivci, ale aspoň do spolkových a studijních knihoven. Doporučujeme a upozorňujeme.

Kurs pro osvětové pracovníky o ideové výchově dorostu ve Znojmě.

KUOS v Třebíči uspořádala ve dnech 19.—26. července 1931 ve Znojmě za podpory mšano celostátní kurs pro osvětové pracovníky: »Dorostové otázky v lidové výchově«, který absolvovalo celkem 61 posluchačů (44 ze země Moravskoslezské, 12 z Čech a 5 ze Slovenska). V 32 hodinách byla předne-

seno 19 obsažných referátů, které ideovou výchovu dorostu řešily s hlediska teoretického i praktického. Odpolední hodiny věnovány exkursím ve Znojmě i v okolí; posluchači navštívili také letní tábor »U devíti mlýnů« v Podyjí. Ke kursu byly přičleněny i ranní tělocvičné půlhodinky, výstava vybraných knih pro dorost a večer kulturních filmů v kinu »Vesmír«. Také Národohospodářský svaz západomoravský připojil dvě přednášky o rekreačních možnostech západní Moravy. Všechny referáty vyjdou do vánoc tiskem.

S.

LIDOVÉ ŠKOLY

III. konference vyšších škol lidových v ČSR konala se 28. a 29. září v Brně. Účastnilo se jí svými delegáty všech 21 škol, celkem asi 70 účastníků. Konference konala se v budově Volkshochschule, která byla při této příležitosti slavnostně otevřena. MOS v Brně dával pro účastníky konference veřejný koncert a za podpory města večeri. Před koncertem promluvil přednosta lidovévých oddělení mšano vrch. odb. rada Matula o významu vyšších lidových škol. Průběh celého jednání vydá MLÚ tiskem. V přednáškách i debatě o hlavním úkolu lidové výchovy vůbec a vyšších lidových škol zvláště se projeví dva směry: První, zastupovaný univ. prof. Dr. Bláhou a většinou českých zástupců, optimističtější, vidí tuto hlavní úlohu v burcování duchovních hodnot v člověku: tedy hodnot etických a sociálních jakožto nejvyšších hodnot lidských; v hodnotách intelektuálních vidí pouhý prostředek na cestě k onomu cíli vyššímu. Druhý směr, pesimističtější, zastupovaný hlavně ředitelem brněnské Volkshochschule Dr. Iltisem, vidí jako úkol vyšší lidové školy zprostředkování intelektuálních hodnot, tedy rozšiřováním vědomostí zvyšovat i životní úroveň posluchače. — Účastníci konference zdůraznili, že je třeba v nastávajícím zimním období věnovati pozornost nezaměstnanému dorostu. V tomto smyslu byla konferencí přijata jednomyslně tato resoluce: »Shromáždění ředitelů a docenti československých vyšších škol lidových obrací se k Národnímu shromáždění a vládě s prosbou, aby i v nynějších těžkých finančních poměrech nebyly ve státním rozpočtu položky na lidovou výchovu, zvláště pak na vyšší školy lidové zmenšovány, nýbrž podle možnosti zvyšovány. Právě v nynější době politické a hospodářské nejistoty jest výchova k demokracii, jak se uplatňuje v lidové výchově, zejména ve vyšších školách lidových, dvojnásob důležitá. Jest naléhavě nutno, aby v době nezaměstnanosti byla na vyšších školách lidových nezaměstnaným dělníkům poskytnuta příležitost k tomu, aby se dále vzdělávali, po případě aby se vycvičili pro jiné povolání. Organizace československé lidové výchovy je vzorem pro jiné státy, ale udržeti ji a dále vybudovati možno jen za vydatné podpory státu. Jest povinností všech odpovědných činitelů, aby se využilo nuceného volného času dělnictva také již proto, že těmito školami a kursy pro nezaměstnané čelilo by se nebezpečí sociálních a mravních škod, které následkem nezaměstnanosti hrozí dělnictvu, zvláště dělnickému dorostu a dělníkům mladistvým. Za tímto účelem navážou správy vyšších škol lidových jednání s dělnictvem a jeho odborovými or-

ganisacemi a lidovýchovný odbor ministerstva školství a národní osvěty s ministerstvem sociální péče, aby co nejúčinněji podporovalo tyto akce morálně, a zvláště také hmotně.« — Konferenci byl jednomyslně přijat návrh, aby se příští konference konala v Mor. Ostravě.

Nově otevřená německá vyšší lidová škola (Volkshochschule) v Brně.

Lidová škola OOS v Opavě uveřejnila program pro podzimní běh tohoto školního roku. Program obsahuje 3 cykly přednášek všeobecně vzdělávacích (Přednášky národohospodářské, Dějiny umění, Přednášky literární), 4 kursy z umělecké výchovy, 2 kursy večerní měšťanské školy, 7 kursů jazykových, 3 kursy praktické, vysokoškolské extenze a poučné filmy.

Masarykova vyšší škola lidová v Mor. Ostravě zahájila poprázdňovou činnost 1. října. Z bohatého svého programu, vykazujícího 73 různých přednáškových cyklů, kursů a škol, uskutečnila úhrnem 39 kursů a škol, do nichž do 13. října bylo zapsáno 819 posluchačů. V letošním podzimním běhu uskutečněny byly 2 přednáškové cykly všeobecně vzdělávací, a to: Vlastivědné výklady o našem kraji (měst. archivář prof. Adamus) a Mo-

derní člověk a příroda (prof. Miklík), spojený s cyklem: Populární výklady z vědy o životě (řed. Dr. Willert), 3 kursy výtvarné, a to kurs krajinářství, kreslení aktu a akvarelování, 3 kursy technické, a to kurs zřizování přijímacích radiových stanic a praktických pokynů pro radioamatéry, kurs pro fotografie-amatéry a kurs matematiky, 5 kursů obchodních, a to: 2 kursy českého těsnopisu, 1 kurs podvojného účetnictví a 2 kursy psaní strojem, 19 kursů jazykových, a to: 4 kursy češtiny, 5 kursů němčiny, 3 kursy angličtiny, 4 kursy francouzštiny, 2 kursy ruštiny a 1 kurs esperanta, 5 kursů speciálních, a to: kurs šití prádla a šatů, kurs vaření, rytmické gymnastiky pro ženy, malby na látce, vyšívání a prací v kůži a kurs řečnický, 2 kursy večerní měšťanské školy.

S hudebními večery, jež se konají v obdobích 14denních, bylo započato 3. října a do dnešního dne (19. října) absolvován byl večer Dvořákův a 209. koncert Skalického smíšeného sboru. Do konce běhu budou ještě absolvovány večer německé hudby, bulharské hudby, houslových sonat a Filharmonického sdružení mor.-ostravského.

S přednáškovými a debaterními večery, konanými v obdobích čtrnáctidenních, bylo rovněž započato 10. října přednáškou profesora Zwacha z Brna: »Co jsem viděl a zažil v Sovětském Rusku«. Dále jsou na programu tato témata: »Hospodářská krise a naše měnová politika« (jedná se s bývalým ministrem univ. prof. Dr. Englišem), »Moderní fysikální názor« (prof. Dr. Hérink), »Válka a generace« (řed. Píša z Prahy), »Je genius normální?« (MUDr. Slabíhoudek).

V přednáškách universitních profesorů bude pořádána přednáška profesora vys. zemědělské školy Dr. E. Bayera: »Duševní život tvorstva«, univ. profesora Dr. J. Zavřela: »Problém pohlaví po stránce biologické« a asistenta astronomického ústavu v Praze Dr. H. Slonky: »Jak nastane konec světa«. Přednášky tyto budou uspořádány v měsíci prosinci.

V cyklu: »Domácí a cizí spisovatelé«, jenž bude zahájen 8. listopadu, budou uspořádány přednášky: univ. profesora Szikowského: »Hrdina Janošík v dramatickém podání českém a polském«, dále přednáška spisovatele Jana Vrby, Fr. Šrámka neb E. Vachka (s těmi se vyjednává) a slovenského spisovatele Hrušovského (o přednášku se vyjednává).

S poučnými vycházkami M V Š L bylo započato 10. října prohlídkou nové radnice. Dále bude uspořádána vycházka do českého akc. pivovaru a »Budoucnosti«, do městského musea, do Domu umění a městské knihovny, na některou jámu, do Vítkovických železáren, do cukrovaru a jiných průmyslových podniků.

Nákladem Kulturní rady pro širší Ostravsko. — Odpovědný redaktor prof. Rud. Tlapák. — Tiskne Lidová knihtiskárna (Štěpánek a sp.) v M. Ostravě.

Moderní, teplé a
praktické svetry
pro zaměstnání
i sport

Zhotovujeme též
dle míry!

v odborném závodě

JIRKA ADLER
Svetra
PLETENÉ ZBOŽÍ, JAKÉ MÁ BÝTI

(dříve »Blanica«)

MOR. OSTRAVA u nového kostela

První městská lékárna

„U zlaté koruny“ M. Ptaczka

v Mor. Ostravě, Masarykovo nám.

Telefon 21-24

doporučuje svůj bohatě zásobený sklad tu- i cizozemských specialit, chemikálií a pravého franc. cognacu za nejlevnější ceny.

Kožíšínové pláště

veškeré druhy kožíšín na ozdobu

podzimní pláště

dle posledních modelů

v ohromném výběru,
bezkonkurenční ceny,
za příznivých
platebních
podmínek

Junger

M. Ostrava,
Nádražní třída 9
Brno,
Jesuitská 3

KOŽIŠNICTVÍ
DÍLNA PRO OPRAVY
JUNGER & SPOL.

C002134

Živnostenská banka

filiálka v Mor. Ostravě

provádí

veškeré bankovní obchody doma i v cizině

Telef. čísla 36.00, 36.01, 36.04, 36.05, 36.06

**Centrála
v Praze**

Akciový kapitál a rezervy Kč 694,000.000

Svépomocí k osvobození konsumentů!

Každý uvědomělý dělník a úředník, každá
spořivá hospodyňka, každý přítel hospo-
dářského povznesení pracujícího lidu
z kraje ostravského má být členem

největšího českoslov. konsumního družstva

»Budoucnost«

v Mor. Ostravě

Zápisné 5 Kč. — Závodní podíl 100 Kč. — Může být splácen
po částkách. — Přihláškové blankety v každé výdejně

Užívatí novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů
v Opavě čís. 28.011-III-1924 ze dne 13. září 1924.